

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
UNIVERSITY of the PELOPONNESE

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Εκπαίδευση, Ανθρώπινο Δυναμικό, Πολιτικές απασχόλησης»

Διπλωματική Εργασία

**«Επιμόρφωση εκπαιδευτικών και σύγχρονα εκπαιδευτικά εργαλεία: Το
παράδειγμα της Ιστοριογραφμής»**

Όνοματεπώνυμο Φοιτήτριας: Ειρήνη Κεμερλή

A.M. : 3032202105011

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Δέσποινα Καρακατσάνη

Κόρινθος, Ιούνιος 2023

ΠΡΟΛΟΓΟΣ – ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα εργασία εκπονήθηκε στα πλαίσια του μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών «Εκπαίδευση, ανθρώπινο δυναμικό και πολιτικές απασχόλησης» του τμήματος Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.

Το θέμα της εργασίας είναι: «Επιμόρφωση εκπαιδευτικών και σύγχρονα εκπαιδευτικά εργαλεία: Το παράδειγμα της Ιστοριογραμμής». Η εργασία αυτή περιγράφει τα ήδη πεπραγμένα όσον αφορά τον τομέα της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών καθώς και τα εκπαιδευτικά εργαλεία που λειτουργούν ως αρωγοί στο δύσκολο έργο που έχουν αναλάβει. Πιο συγκεκριμένα εστιάζει στην «Ιστοριογραμμή» - ένα νέο εκπαιδευτικό εργαλείο - και σκοπός της είναι να εξετάσει κατά πόσον αυτό το εργαλείο βοηθά στην εκπαιδευτική πράξη.

Η εκπόνηση της εργασίας με έφερε σε επαφή με διαφορετικές οπτικές στο κομμάτι της εκπαίδευσης, διεύρυνε γενικότερα τις γνώσεις μου και με έκανε να αναγνωρίσω ακόμη περισσότερο τη σημασία του να ασκεί κάποιος το επάγγελμα του εκπαιδευτικού. Επιπλέον η όλη ενασχόλησή μου με το μεταπτυχιακό πρόγραμμα με οδήγησε σε νέους δρόμους χάρη στην αμέριστη δοτικότητα των καθηγητών και καθηγητριών και τις πολύ ενδιαφέρουσες εισηγήσεις τους καθ'όλη τη διάρκεια του μεταπτυχιακού προγράμματος. Έγινε δε, η αφορμή να γνωρίσω πολύ ενδιαφέρουσες και κάποιες, τελείως διαφορετικές σε σχέση με μένα, προσωπικότητες.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου, κυρία Καρακατσάνη Δέσποινα, καθηγήτρια του Τμήματος Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής της Σχολής Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, για την πολύτιμη βοήθειά της και για την καλή συνεργασία που είχαμε για να φτάσει στην τελική της μορφή αυτή η εργασία. Ευχαριστώ πολύ και τα μέλη της εξεταστικής επιτροπής κυρία Τσακίρη Δέσποινα, καθηγήτρια, αναπληρώτρια πρόεδρος & Δ/ντρια των ΠΜΣ "Εκπαιδευτική Πολιτική: Σχεδιασμός, Ανάπτυξη & Διοίκηση" και "Εκπαίδευση, Ανθρώπινο Δυναμικό & Πολιτικές Απασχόλησης και τον κύριο Δημόπουλο Κωνσταντίνο, καθηγητή του Τμήματος Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής της Σχολής Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου καθώς και με τη δική τους βοήθειά καθίσταται δυνατή η υποστήριξη της διπλωματικής μου εργασίας.

Η συγκεκριμένη έρευνα όμως δεν θα είχε πραγματοποιηθεί χωρίς την αμέριστη βοήθεια και συνεργασία των εκπαιδευτικών, οι οποίοι αφιέρωσαν τον απαιτούμενο χρόνο για τη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων προκειμένου να συλλεχθεί ένα ικανοποιητικό δείγμα.

Τέλος, ένα μεγάλο «ευχαριστώ» θα ήθελα να απευθύνω στην οικογένειά μου, που με στηρίζει πάντα στις αποφάσεις μου και είναι δίπλα μου στην πραγματοποίηση των στόχων μου και των δικών μου «θέλω».

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Κοινωνία της Γνώσης βρίσκεται στις πρώτες θέσεις των προτεραιοτήτων όλων των ανεπτυγμένων χωρών παγκοσμίως και εμπεριέχει την ολοένα και πιο εξελισσόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση. Η Δια Βίου Μάθηση καθίσταται επιτακτική, καθώς διανύουμε τον αιώνα των αλλαγών. Η εκπαιδευτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιθυμεί επιμορφωμένους εκπαιδευτικούς και η γραμμή που ακολουθείται είναι αυτή της προώθησης της Δια Βίου Μάθησης.

Η επιμόρφωση λοιπόν πρέπει να είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την επαγγελματική εξέλιξη του εκπαιδευτικού, τη βελτίωση της ποιότητας του εκπαιδευτικού του έργου και την διασφάλιση της πιστοποίησης και χρήσης των νέων τεχνολογιών. Η σύνδεση θεωρίας και πράξης είναι υψίστης σημασίας και τα εκπαιδευτικά προγράμματα των ΚΕΔΙΒΙΜ των πανεπιστημίων φαίνεται να είναι σε θέση να πραγματοποιήσουν αυτή τη σύνδεση.

Η διαρκής παροχή σύγχρονων γνώσεων αλλά και δεξιοτήτων σε συνάρτηση με την ενδυνάμωση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης των εκπαιδευτικών συμβάλλει στην ανάπτυξη και την ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού στα ελληνικά σχολεία. Κατά συνέπεια συμβάλλει στην προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού και τον προετοιμάζει για να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στις απαιτήσεις με τις οποίες θα έρθει αντιμέτωπος καθ' όλη τη διάρκεια της εκπαιδευτικής του πορείας.

Για το εκπαιδευτικό πρόγραμμα της «Ιστοριογραμμής», που παρουσιάζεται σε αυτή την εργασία, υπάρχει η πεποίθηση ότι λειτουργεί σαν ένα ζωντανό εργαλείο στα χέρια των εκπαιδευτικών και κάνει ευχάριστη τη διδασκαλία για τους εκπαιδευτικούς και τη μάθηση για τους μαθητές και τις μαθήτριες όλων των ηλικιών.

Λέξεις κλειδιά: επιμόρφωση εκπαιδευτικών, ΚΕΔΙΒΙΜ, Ιστοριογραμμή, επιμορφούμενοι, καινοτόμα εκπαιδευτικά εργαλεία

ABSTRACT

The Knowledge Society is at the top of the priorities of all developed countries worldwide and includes the ever-evolving education and training. Lifelong Learning becomes imperative as we move through the age of change. The educational policy of the European Union requires trained teachers and the line followed is that of the promotion of Lifelong Learning.

Training must therefore be inextricably linked to the professional development of the teacher, the improvement of quality of the educational work and the assurance of the certification and use of the new technologies. The connection between theory and practice is of the utmost importance and the educational programs of Continuing Education and Lifelong Learning Centers of universities seem to be able to make this connection.

The continuous provision of modern knowledge and skills in connection with the strengthening of education and teacher training contributes to the development and strengthening of human resources in Greek schools. Consequently, it contributes to the personal and professional development of the teacher and prepares them to respond effectively to the demands they will face throughout their educational career.

For the "Storyline" educational program presented in this paper, it is believed that it functions as a "living,, useful tool in the hands of teachers and renders the learning process enjoyable for both students of all ages and teachers.

Key words: teacher training, Continuing Education and Lifelong Learning Centers, Storyline, being educated, innovative educational tools

Περιεχόμενα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ – ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	2
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	4
ABSTRACT	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	8
Α΄ ΜΕΡΟΣ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	10
Βασικές έννοιες σχετικές με την Εκπαίδευση.....	10
Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών.....	12
1.1. Ιστορική αναδρομή	12
1.2. Η σημασία της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών	16
1.3. Ο ρόλος των Πανεπιστημίων και των ΚΕΔΙΒΙΜ στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών	18
1.4. Ο ρόλος των ΚΕΔΙΒΙΜ στην προώθηση καινοτόμων εκπαιδευτικών εργαλείων	26
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	29
Η Παιδαγωγική προσέγγιση Ιστοριογραμμή/Storyline	29
2.1. Βασικές αρχές της Ιστοριογραμμής.....	33
2.2 Βασικές αρχές του Εποικοδομητισμού	35
2.3. Συσχέτιση της Ιστοριογραμμής με τον Εποικοδομητισμό	38
Β΄ ΜΕΡΟΣ: ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ	40
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	40
3.1. Μεθοδολογία της έρευνας.....	40
3.2. Ερωτηματολόγιο	40
3.3. Στατιστική ανάλυση	42
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.....	42
Αποτελέσματα	42
4.1. Δείγμα	42
4.2. Γενική Αξιολόγηση Προγραμμάτων	45
4.3. Αποτελεσματικότητα Προγράμματος Ιστοριογραμμής.....	46
4.4. Εφαρμογή της Ιστοριογραμμής.....	48
4.5. Απόψεις για την Ιστοριογραμμή ως εκπαιδευτικό εργαλείο	48
4.6. Αποτελεσματικότητα εφαρμογής Ιστοριογραμμής	49
4.7. Πρόταση παρακολούθησης προγράμματος και προτάσεις βελτίωσης.....	51
4.8. Ερωτήσεις ανοικτού τύπου	52

4.9. Ερευνητικά Ερωτήματα	53
Βιβλιογραφία.....	55
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	58

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στα πλαίσια της εκπόνησης της παρούσας διπλωματικής εργασίας έγινε μια ερευνητική προσπάθεια στα πλαίσια της εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας για να διερευνηθεί η ύπαρξη, ο ρόλος και η σημασία της επιμόρφωσης και της κατάρτισης των εκπαιδευτικών στην Ελλάδα. Τα ερευνητικά ερωτήματα στα οποία βασίζεται η εκπόνηση της εργασίας είναι τα εξής:

-Ποιος είναι ο ρόλος των ΚΕΔΙΒΙΜ όσον αφορά στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και την εκπαιδευτική πράξη;

-Ποια χαρακτηριστικά στον τρόπο σχεδιασμού και στο περιεχόμενο έχει η Ιστοριογραμμή που την καθιστούν καινοτόμα μέθοδο; Αποτελεί ένα εκπαιδευτικό εργαλείο που βοηθά την εκπαιδευτική πράξη και προς ποια κατεύθυνση;

-Είναι η Ιστοριογραμμή ένα από τα δημοφιλή προγράμματα για τους εκπαιδευτικούς στην Ελλάδα και ποιοι είναι οι λόγοι που συντελούν σε αυτό;

Η εργασία χωρίζεται σε δύο μέρη: το θεωρητικό και το ερευνητικό.

Το θεωρητικό μέρος πραγματεύεται αρχικά ζητήματα κατάρτισης και επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στο ελληνικό πλαίσιο μέσω μιας ιστορικής αναδρομής όσον αφορά τις προσπάθειες που έχουν γίνει σε αυτόν τον τομέα. Επισημαίνονται οι μορφές και οι φορείς, που έχουν αναλάβει την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και μετέπειτα αναλύεται εκτενώς ο ρόλος των Κέντρων Επιμόρφωσης και Δια Βίου Μάθησης, καθώς και ο ρόλος αυτών στην προώθηση καινοτόμων εκπαιδευτικών εργαλείων. Στη συνέχεια του θεωρητικού μέρους γίνεται μία αναλυτική παρουσίαση της Παιδαγωγικής προσέγγισης «Ιστοριογραμμή», αναλύονται οι κατευθυντήριες γραμμές της καθώς και οι βασικές αρχές του Εποικοδομητισμού, στου οποίου τη θεωρία βασίζεται η Ιστοριογραμμή. Γίνεται μια αναφορά στα διδακτικά εργαλεία που χρησιμοποιούνται στην Ιστοριογραμμή και διερευνώνται οι λόγοι για τους οποίους ο εκπαιδευτικός θα επιλέξει να χρησιμοποιήσει την προσέγγιση αυτή. Το θεωρητικό μέρος ολοκληρώνεται με τη συσχέτιση του Εποικοδομητισμού και της Ιστοριογραμμής στα πλαίσια της συσχέτισης του παλιού με το καινούριο. Δεδομένου του γεγονότος ότι στην βιβλιογραφική ανασκόπηση υπάρχουν κάποιες έρευνες για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών γενικά, αλλά απουσιάζουν συγκεκριμένες έρευνες που να αφορούν στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε ΚΕΔΙΒΙΜ για την Παιδαγωγική προσέγγιση «Ιστοριογραμμή», η παρούσα μελέτη έρχεται να καλύψει αυτό το κενό και να παρουσιάσει ενδελεχώς την συγκεκριμένη προσέγγιση και τα τυχόν οφέλη που μπορεί να προκύψουν από την υιοθέτησή της στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Το ερευνητικό μέρος έχει ως στόχο να ερευνησει κατά πόσον τα προγράμματα που προσφέρουν τα ΚΕΔΙΒΙΜ βοηθούν στην επιμόρφωση και στην εξέλιξη των εκπαιδευτικών και πιο συγκεκριμένα αν η παιδαγωγική προσέγγιση «Ιστοριογραμμή» αποτελεί ένα εκπαιδευτικό εργαλείο που βοηθά την εκπαιδευτική πράξη και προς ποια κατεύθυνση. Πραγματοποιήθηκε ποσοτική έρευνα, στην οποία χρησιμοποιήθηκαν ερωτηματολόγια, σε συγκεκριμένο δείγμα πληθυσμού, που έχει παρακολουθήσει σε ΚΕΔΙΒΙΜ το πρόγραμμα “Ιστοριογραμμή / STORYLINE για τη Διδασκαλία και η Εκπαιδευτική Αξιοποίηση του ψηφιακού σεναρίου και του ψηφιακού παιχνιδιού”.

Πιο συγκεκριμένα στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι έννοιες επιμόρφωση, εκπαίδευση και κατάρτιση και γίνεται μια ιστορική αναδρομή της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στην Ελλάδα από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα έως σήμερα. Γίνεται αναφορά σε ζητήματα επιμόρφωσης και κατάρτισης των εκπαιδευτικών στο ελληνικό πλαίσιο καθώς και σε θέματα δια βίου μάθησης και εκπαίδευσης. Στη συνέχεια ανιχνεύεται ο ρόλος των Πανεπιστημίων και των ΚΕΔΙΒΙΜ στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών αλλά και στην προώθηση καινοτόμων εκπαιδευτικών εργαλείων.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύεται η Παιδαγωγική προσέγγιση Ιστοριογραμμή/ Storyline και γίνεται εκτενής αναφορά των βασικών αρχών της. Ακολουθεί μια μικρή ανάλυση του Εποικοδομητισμού και των βασικών αρχών του και ολοκληρώνεται με τη συσχέτιση των δύο προσεγγίσεων.

Το δεύτερο μέρος της εργασίας αποτελεί το ερευνητικό κομμάτι. Στο τρίτο κεφάλαιο περιγράφεται το είδος της έρευνας, η μέθοδος που ακολουθήθηκε για τη συλλογή των δεδομένων και η περιγραφή του δείγματος. Η καταγραφή και η περαιτέρω ανάλυση των δεδομένων της έρευνας θα επιτευχθεί μέσω του στατιστικού προγράμματος SPSS. Με αυτόν τον τρόπο θα οδηγηθούμε στην εξαγωγή συμπερασμάτων και στην συζήτηση των αποτελεσμάτων στο τέταρτο κεφάλαιο.

Α' ΜΕΡΟΣ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Βασικές έννοιες σχετικές με την Εκπαίδευση

Το τοπίο της εκπαίδευσης είναι πολύπλευρο και πολλές φορές οι έννοιες μπερδεύονται και ενίοτε ταυτίζονται μεταξύ τους. Είναι λοιπόν απαραίτητο πριν την ενασχόληση συγκεκριμένα με την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών να γίνει μία διάκριση ανάμεσα στις έννοιες που σχετίζονται με την εκπαίδευση γενικά.

Η εκπαίδευση ορίζεται στο λεξικό του Γ. Μπαμπινιώτη ως ο θεσμός που αποσκοπεί στην συστηματική διδασκαλία μαθητών και σπουδαστών, στην ανάπτυξη των πνευματικών, σωματικών και ηθικών ικανοτήτων του ανθρώπου μέσα από ειδικά ιδρύματα (σχολεία) και συγκεκριμένες μεθόδους (Μπαμπινιώτης, 2005, σ. 574). Σύμφωνα με τους Coombs και Ahmed (Coombs & Ahmed, 1974) οι διαδικασίες της εκπαίδευσης και της μάθησης εντάσσονται ως εξής:

- Τυπική εκπαίδευση: το εκπαιδευτικό σύστημα, το οποίο είναι ιεραρχικά δομημένο από την πρωτοβάθμια εκπαίδευση μέχρι την πανεπιστημιακή εκπαίδευση και περιλαμβάνει πέρα από τις γενικές ακαδημαϊκές σπουδές, πολλά εξειδικευμένα προγράμματα καθώς και οργανισμούς για τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση.
- Μη τυπική εκπαίδευση: όλες οι οργανωμένες δραστηριότητες που αφορούν την εκπαίδευση και δεν ανήκουν στην τυπική εκπαίδευση. Αυτές οι δραστηριότητες είτε αποσπασματικές είτε ως κομμάτι μιας μεγαλύτερης ολοκληρωμένης δραστηριότητας, που έχουν ως στόχο συγκεκριμένο κοινό και αποβλέπουν σε ορισμένους σκοπούς.
- Άτυπη εκπαίδευση: είναι μία δια βίου διαδικασία, διαμέσου της οποίας ο άνθρωπος κάνει κτήμα του γνώσεις, στάσεις, αξίες και δεξιότητες μέσα από την καθημερινότητα και την αλληλεπίδραση με την κοινωνία.

Για την δια βίου εκπαίδευση ο Βεργίδης γράφει χαρακτηριστικά:

«Η έννοια της δια βίου εκπαίδευσης αποτελεί μία προσέγγιση των μορφωτικών δραστηριοτήτων όλων των μορφών (τυπικής, μη τυπικής και άτυπης εκπαίδευσης) και όλων των επιπέδων, που επιτρέπει τη συγκρότησή τους σε ένα εκπαιδευτικό συνεχές, σε διαρκή αλληλεπίδραση με την κοινωνικοοικονομική, πολιτική και πολιτισμική πραγματικότητα.» (Προδιαγραφές σπουδών για τα σχολεία δεύτερης ευκαιρίας, 2010)

Σύμφωνα με τον νόμο 3369/ 2005 για την συστηματοποίηση της δια βίου μάθησης ορίζεται ως δια βίου εκπαίδευση κάθε είδους μαθησιακή διαδικασία και εμπειρική μάθηση σε όλη τη διάρκεια της ζωής ενός ανθρώπου που έχει ως στόχο το να αποκτήσει ή να βελτιώσει το άτομο τις γενικές και επιστημονικές γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες όχι μόνο ώστε να διαμορφώσει μία ολοκληρωμένη προσωπικότητα αλλά και για να έχει πρόσβαση στην απασχόληση (e-nomothesia). Η έκφραση «δια βίου» έχει έναν χαρακτήρα χρονικό και τροπικό, όπως αναφέρει η Χ. Νικηταρά στο άρθρο της «Διά βίου παιδεία, διασαφήνιση και ορισμοί». Υπερβαίνει τους χωροχρονικούς περιορισμούς κι έτσι ενοποιείται ο χώρος και ο χρόνος με θετικό πρόσημο για την ενότητα των ανθρώπων και αντίστοιχα εκφράζεται η με διάφορους τρόπους εφαρμογή όσων πρεσβεύει η παιδεία σε όλες τις διαστάσεις της ζωής του ανθρώπου. Επιδιώκεται έτσι η διαρκής, ισόβια Παιδεία (Νικηταρά).

Μία απλή προσέγγιση του όρου «επιμόρφωση» είναι σύμφωνα με το λεξικό του Γ. Μπαμπινιώτη η παροχή πρόσθετων γνώσεων επιστημονικής ή/και επαγγελματικής κατάρτισης (Μπαμπινιώτης, 2005, σ. 653). Σύμφωνα με τον Μαυρογιώργο, στον οποίο αναφέρεται ο Βεργίδης, η επιμόρφωση ορίζεται ως ένα σύνολο το οποίο απαρτίζεται από δραστηριότητες και διαδικασίες, οι οποίες αφορούν συγκεκριμένα προγράμματα που στοχεύουν στο να εμπλουτίσουν, να αναβαθμίσουν και να αναπτύξουν τις ικανότητες, τις γνώσεις και τις δεξιότητες των ατόμων (Βεργίδης, 2015). Ο όρος «μετεκπαίδευση» δηλώνεται ως η περαιτέρω συμπληρωματική και εξειδικευμένη εκπαίδευση για τη βελτίωση της θεωρητικής κατάρτισης των πτυχιούχων (διαφόρων σχολών), την εξοικείωση τους με τις νέες τεχνολογίες κτλ (Μπαμπινιώτης, 2005, σ. 1089). Ο όρος «μετεκπαίδευση» εμφανίζεται στα κείμενα που αφορούν τους εκπαιδευτικούς μέχρι το 1977 και ήταν αυτός που χρησιμοποιούνταν για να περιγράψει κάθε είδους επιμορφωτική δραστηριότητα (Σακκούλης, Ασημάκη, & Βεργίδης, 2017). Σήμερα μπορούμε να χαρακτηρίσουμε όλα αυτά τα είδη μετεκπαίδευσης ως επιμόρφωση μακράς διάρκειας (Καψάλης & Ραμπίδης, 2006). Ο όρος «επιμόρφωση» παρόλο που εμφανίστηκε στις αρχές του 20ου αιώνα ξεκίνησε να χρησιμοποιείται μετά το 1978. Η διαφοροποίηση των δύο αυτών όρων έγκειται στη διάρκεια, στην εμβάθυνση, στο που στοχεύει, στην μαζικότητα και στην αναγνώριση της πιστοποίησης που θα δοθεί. Δεν υπάρχει ιδιαίτερη διαφοροποίηση όσον αφορά το περιεχόμενο και τις πρακτικές που χρησιμοποιούνται. Σε γενικές γραμμές αυτοί οι όροι πολλές φορές ταυτίζονται και δεν είναι σαφής η διάκρισή τους. Ταυτόχρονα υπάρχουν και οι όροι «κατάρτιση» και «επαγγελματική ανάπτυξη», με τον τελευταίο να επικρατεί στη διεθνή βιβλιογραφία (Σακκούλης, Ασημάκη, & Βεργίδης, 2017).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ορίζει την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση ως εκείνη την εκπαίδευση και κατάρτιση που στοχεύει στην παροχή γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων που απαιτούνται στην αγορά εργασίας σε νέους και ενήλικους (Επιτροπή).

Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών

1.1. Ιστορική αναδρομή

Η αποτελεσματική λειτουργία μιας σχολικής μονάδας και συνάμα η ανανέωση και ο εκσυγχρονισμός κάθε εκπαιδευτικού συστήματος επιβάλλει την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών όλων των βαθμίδων. Η αποτυχία οποιασδήποτε προσπάθειας για μεταρρυθμίσεις ή για εισαγωγή καινοτομιών στην εκπαίδευση είναι δεδομένη, αν δεν λειτουργήσουν ταυτόχρονα αντίστοιχα προγράμματα επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών (Καψάλης & Ραμπίδης, 2006).

Σύμφωνα με τον Ξωχέλλη (2001) από τα τέλη του 19ου αιώνα είχαν ξεκινήσει κάποιες προσπάθειες για την επιμόρφωση/μετεκπαίδευση των εκπαιδευτικών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η εισαγωγή της Ερβαρτιανής μεθόδου, η οποία αποτέλεσε έναν από τους πιο σημαντικούς λόγους για την επιβολή της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών.

Για πρώτη φορά το 1910 νομοθετήθηκε η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και ιδρύθηκε το Διδασκαλείο Μέσης Εκπαίδευσης στην Αθήνα, το οποίο καταργήθηκε τη δεκαετία του 1980. Για τους εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας υπήρξε αντίστοιχη επιμόρφωση, η οποία θεσπίστηκε το 1922. Τα μαθήματα διεξάγονταν στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και πιο μετά και στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Από τα μέσα της δεκαετίας του '60 την επιμόρφωση ανέλαβε το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, το οποίο ιδρύθηκε τότε. Την περίοδο της δικτατορίας αυτό καταργήθηκε και ιδρύθηκε το Διδασκαλείο Δημοτικής Εκπαίδευσης (Βεργίδης, 2015).

Το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (Π.Ι.) ως κάτι πρωτοποριακό για την εποχή του αποτέλεσε μία περαιτέρω εξέλιξη και μία συγχώνευση συμβουλευτικών οργάνων του Υπουργείου. Οι αρχικοί στόχοι του ήταν ο σχεδιασμός αλλά και η στήριξη της τότε επιχειρηθείσας εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης με την καθοριστική συμβολή των Ε. Παπανούτσου και Λ. Ακρίτα. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο καταργήθηκε την περίοδο της δικτατορίας και επανιδρύθηκε το 1985. Είναι

ο πιο παλιός ερευνητικός και συμβουλευτικός φορέας σε θέματα Παιδείας και συμβάλλει στην χάραξη της εκπαιδευτικής πολιτικής της χώρας μας (Ινστιτούτο, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο).

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών υπάρχει ουσιαστικά στην Ελλάδα μετά την περίοδο της μεταπολίτευσης. Εντάσσεται στο πλαίσιο του αστικού εκσυγχρονισμού της εκπαίδευσης, το 1977, όταν ιδρύθηκαν οι πρώτες Σχολές Επιμόρφωσης Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης (ΣΕΛΜΕ) και το 1979 της Δημοτικής Εκπαίδευσης (ΣΕΛΔΕ). Και οι δύο είχαν φοίτηση ετήσιας διάρκειας (Βεργίδης, 2015).

Όπως αναφέρει ο Δημήτρης Βεργίδης (2015) οι πολιτικές συγκυρίες επηρέασαν καθοριστικά τη λειτουργία των Σχολών Επιμόρφωσης και αυτό είχε ως συνέπεια την προσαρμογή της λειτουργίας των σχολών στα συνδικαλιστικά αιτήματα. Από το 1983 έως και το 1992 οι υποψήφιοι εγγράφονταν με μία απλή αίτηση και διεξαγόταν κλήρωση. Τα μαθήματα στα οποία εξετάζονταν ήταν τέσσερα και τα επέλεγε ο ίδιος ο επιμορφούμενος. Τα επιμορφωτικά προγράμματα παρακολούθησαν μέχρι το 1992 στο σύνολό τους 15 χιλιάδες εκπαιδευτικοί της Πρωτοβάθμιας και της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Βάσει του νόμου πλαισίου 1566/85 επί ΠΑΣΟΚ καταργήθηκαν οι Σχολές Επιμόρφωσης και τις αντικατέστησαν τα Περιφερειακά Επιμορφωτικά Κέντρα. Πλέον η πολιτική ηγεσία του ΥΠΕΠΘ τονίζει ότι οι μορφές επιμόρφωσης δεν είναι προνόμιο ή δικαίωμα αλλά υποχρέωση κάθε εκπαιδευτικού, καθώς πρόκειται για αναπόσπαστο μέρος της επαγγελματικής σταδιοδρομίας του (Βεργίδης, 2015).

Βάσει του νόμου 1824/88 η ετήσια επιμόρφωση αντικαταστάθηκε από την περιοδική. Στις Σχολές Επιμόρφωσης περιλαμβανόταν η διδασκαλία διαφόρων μαθημάτων, όμως αυτό δεν είναι εφικτό στα Περιφερειακά Επιμορφωτικά Κέντρα. Το περιεχόμενο των περιοδικών επιμορφωτικών προγραμμάτων, τα οποία είναι μικρής διάρκειας και απευθύνονται σε εκπαιδευτικούς που διαθέτουν εμπειρία, δεν είναι λογικό να οργανώνεται σε μαθήματα που έχουν ήδη διδαχθεί. Γι' αυτόν τον λόγο απαιτείται να οργανωθεί το περιεχόμενο των προγραμμάτων σχετικά με τα εργασιακά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί (Βεργίδης, 2015).

Το 1995 θεσμοθετήθηκαν με τις υπουργικές αποφάσεις Γ2/2322/29-3-95 και Γ2/7578/12-10-95 τα ευέλικτα προγράμματα για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Μέσω των 16 ΠΕΚ που λειτούργησαν από το 1998 και μετά οι εκπαιδευτικοί ήταν σε θέση να επιλέξουν τα προγράμματα εκείνα που ανταποκρίνονταν στις ανάγκες αλλά και στα ενδιαφέροντά τους. Η θεματολογία είχε σχέση με ειδικά θέματα διδακτικών μεθόδων, ειδικά επιστημονικά θέματα όπως διδακτική μεθοδολογία, ψυχολογία, γλωσσολογία και εκμάθηση χρήσης Η/Υ (Βεργίδης, 2015). Οι Χατζηδήμου και Στραβάκου (αναφέρεται στους Καψάλη και Ραμπίδη 2006, σ.259) επισημαίνουν πως τα ΠΕΚ ιδρύθηκαν με στόχο να παρέχονται στους εκπαιδευτικούς:

α. Εισαγωγική επιμόρφωση όσων είναι υποψήφιοι για διορισμό ή των νεοδιοριστων εκπαιδευτικών προτού αναλάβουν υπηρεσία.

β. Περιοδική επιμόρφωση, η οποία λαμβάνει χώρα κάθε 4 μέχρι 6 χρόνια και στοχεύει στην πληροφόρηση των εκπαιδευτικών όσον αφορά τις εξελίξεις στην εκπαίδευση, τα καινούργια εκπαιδευτικά προγράμματα και την βελτίωση των μεθόδων διδασκαλίας. Σε γενικές γραμμές στοχεύει στο να είναι οι εκπαιδευτικοί πλήρως καταρτισμένοι ώστε να ανταποκρίνονται στις εκπαιδευτικές αλλαγές και να είναι και πιο αποδοτικοί στο έργο τους.

γ. Ειδικά προγράμματα επιμόρφωσης με σύντομη διάρκεια, τα οποία σχετίζονται με κάθε είδους μεταρρυθμίσεις, μέτρα, θεσμούς και πρωτοποριακές μεθόδους στο σχολικό και γενικότερα στο εκπαιδευτικό περιβάλλον (Καψάλης & Ραμπίδης, 2006).

Δεν υπήρχαν όμως μόνο τα ΠΕΚ αλλά και άλλοι φορείς οι οποίοι βοήθησαν στην ανάπτυξη της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών όπως Πανεπιστήμια, η Σχολή Εκπαιδευτικών Λειτουργιών Επαγγελματικής & Τεχνολογικής Εκπαιδύσεως (ΣΕΛΕΤΕ) κ.ά.

Πιο συγκεκριμένα η ΣΕΛΕΤΕ ιδρύθηκε με νομοθετικό διάταγμα το 1959 (Ν.Δ. 3971/1959) για να καλυφθεί το κενό που υπήρχε σε κατάλληλα εκπαιδευμένο διδακτικό προσωπικό για τη διδασκαλία τεχνικών επαγγελματικών μαθημάτων. Υπήρχε παντελής έλλειψη δημόσιας τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και ανυπαρξία συντονισμού και οργάνωσης και έτσι ήταν αδήριτη ανάγκη να ιδρυθεί μία σχολή για να εξυπηρετήσει τη στροφή προς την τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση και την θεσμοθέτηση της κατάρτισης και επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών (ΑΣΠΑΙΤΕ).

Ως καθολικός διάδοχος της ΣΕΛΕΤΕ ιδρύθηκε με τον νόμο 3027/2002 η Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (ΑΣΠΑΙΤΕ) τον Ιούνιο του 2002 στην Αθήνα. Οι ραγδαίες εξελίξεις στην αγορά εργασίας και συνεπώς στην τριτοβάθμια εκπαίδευση σε ολόκληρη την Ευρώπη οδήγησαν στην ανάγκη ίδρυσης της ΑΣΠΑΙΤΕ. Επεκτάθηκε περαιτέρω γεωγραφικά ανά την Ελλάδα, υλοποίησε από το 2005 προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών σε σύμπραξη με πανεπιστήμια της Ελλάδας και του εξωτερικού και δόθηκε η έγκριση για τα πρώτα αυτοδύναμα προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών της το 2014 (ΑΣΠΑΙΤΕ).

Μετά την ένταξη στο ΕΠΕΑΕΚ Ι (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης, 1994-1999) και την συνεπακόλουθη χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση υπήρχε μία αυξανόμενη συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε προγράμματα επιμόρφωσης (Βεργίδης, 2015).

Με τον νόμο 2327/95 θεσπίστηκαν νέοι φορείς, οι οποίοι συμμετείχαν στη λειτουργία των ΠΕΚ. Ιδρύθηκαν το Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας (Ε.ΣΥ.Π), το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας (Κ.Ε.Ε.), τα Μορφωτικά Κέντρα Στήριξης Εκπαίδευσης (ΜΟ.ΚΕ.Σ.Ε.) και το Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Ι.Δ.ΕΚ.Ε.). Το Ε.ΣΥ.Π. είχε αναλάβει να εισηγείται στην κυβέρνηση θέματα

εκπαιδευτικής πολιτικής και φυσικά θέματα επιμόρφωσης. Το Κ.Ε.Ε. ιδρύθηκε με στόχο την προαγωγή της έρευνας για να αναβαθμιστεί το επίπεδο της επιμόρφωσης που παρέχεται στους εκπαιδευτικούς. Τα ΜΟ.Κ Ε.Σ.Ε. ήταν υπεύθυνα για την ίδρυση και λειτουργία βιβλιοθηκών, για τη λειτουργία ενός δικτύου υπολογιστών για να εξοικειωθούν οι εκπαιδευτικοί με τις νέες τεχνολογίες και για τη δημιουργία και λειτουργία ενός χώρου, στον οποίο θα διεξάγονται σεμινάρια, συνέδρια κ.τ.λ. Τέλος το Ι.Δ.ΕΚ.Ε. ήταν υπεύθυνο για θέματα εκπαίδευσης ενηλίκων και για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Είναι γεγονός όμως ότι οι παραπάνω φορείς δεν λειτούργησαν ποτέ βάσει των προδιαγραφών ίδρυσής τους, παρά τις όποιες προσδοκίες. (Παπαδημητρίου, 2007).

Ο Οργανισμός Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών (Ο.ΕΠ.ΕΚ.) ιδρύθηκε με τον νόμο 2986/2002 και είναι υπεύθυνος για τον σχεδιασμό της επιμορφωτικής πολιτικής των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, για τον συντονισμό όλων των μορφών και τύπων της επιμόρφωσης, για την κατάρτιση επιμορφωτικών προγραμμάτων και την ανάθεση επιμορφωτικού έργου σε αρμόδιους φορείς, για την κατανομή και διαχείριση των πόρων που διατίθενται για να επιμορφωθούν οι εκπαιδευτικοί και τέλος για την πιστοποίηση φορέων και τίτλων (ΟΕΠΕΚ).

Το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ) διαδέχθηκε το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και ξεκίνησε τη λειτουργία του το 2012 σύμφωνα με τον νόμο 3966. Είναι ένας επιτελικός επιστημονικός φορέας, ο οποίος υποστηρίζει το Υπουργείο Παιδείας σε θέματα που άπτονται της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΙΕΠ).

Τα Κέντρα Επιμόρφωσης και Δια Βίου Μάθησης (Κ.Ε.ΔΙ.ΒΙ.Μ.) λειτουργούν ως δομές εκπαίδευσης στις εγκαταστάσεις των πανεπιστημίων αλλά και εξ αποστάσεως. Προσφέρουν και πιστοποιούν εκπαίδευση μη τυπικής και άτυπης μάθησης, η οποία περιλαμβάνει την αρχική επαγγελματική κατάρτιση, τη συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση καθώς και τη γενική εκπαίδευση ενηλίκων βάσει του Εθνικού και Ευρωπαϊκού θεσμικού πλαισίου που αφορά τη Δια Βίου Μάθηση. Υλοποιούν σεμινάρια και προγράμματα επιμόρφωσης και δια βίου μάθησης σε διάφορους επιστημονικούς τομείς (ΚΕΔΙΒΙΜ).

Ο Ξωχέλλης (2002) αναφέρει χαρακτηριστικά στην εισήγησή του στο 2ο Διεθνές Συνέδριο “Η παιδεία στην Αυγή του 21ου αιώνα” πως λόγω των πλουραλιστικών και πολυπολιτισμικών κοινωνιών απαιτείται μεγάλη ευαισθησία και προσοχή στον διαμεσολαβητικό ρόλο της εκπαίδευσης και του εκπαιδευτικού όσον αφορά τη μετάδοση αξιών, προτύπων συμπεριφοράς και προσπάθειας συνύπαρξης πολλών γενεών με διαφορετικές πεποιθήσεις και απόψεις. Η βασική προϋπόθεση για να μπορέσει ο εκπαιδευτικός να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της σύγχρονης κοινωνίας και να είναι αποτελεσματικός, είναι να καθιερωθεί μία συνεχής επιμορφωτική διαδικασία, μια συνεχιζόμενη εκπαίδευση από την στιγμή που ξεκινάει το λειτούργημά του μέχρι τη συνταξιοδότησή του.

1.2. Η σημασία της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών

Στη σημερινή εποχή η επιμόρφωση είναι το Α και το Ω για να μπορέσουν οι εργαζόμενοι να ακολουθήσουν τις ραγδαίες εξελίξεις στον επαγγελματικό τομέα τους καθώς και να διασφαλίσουν την κάλυψη των κενών στην εκπαίδευσή τους. Έτσι η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών είναι υψίστης σημασίας όχι μόνο για την προσωπική επαγγελματική εξέλιξή τους αλλά και για την αναμόρφωση και αναπροσαρμογή των εκπαιδευτικών συστημάτων στα σύγχρονα δεδομένα (Σταματοπούλου, Σταματοπούλου, & Μπαλιάμης, 2023).

Ο εκπαιδευτικός αποτελεί τον πιο σημαντικό συντελεστή για να είναι η εκπαίδευση αποτελεσματική. Για την σύγχρονη ευρωπαϊκή εκπαιδευτική πολιτική έχει μεγάλη σημασία η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών καθώς συνδέεται άμεσα με την επαγγελματική τους ανέλιξη και την Δια Βίου Μάθηση (Μάνεσης, 2014). Στην Ευρωπαϊκή έκθεση του 2000 που αφορούσε την ποιότητα της σχολικής εκπαίδευσης η εκπαίδευση και κατάρτιση των εκπαιδευτικών ήταν ένας από τους 16 δείκτες ποιότητας. Σύμφωνα με την έκθεση αυτή υπάρχει αναγκαιότητα στην συμπίεση της δια βίου κατάρτισης με την αντιμετώπιση των αναγκών των εκπαιδευτικών που συνεχώς αλλάζουν. Πέρα από την αρχική κατάρτιση πρέπει οι εκπαιδευτικοί να ενημερώνονται, να εξελίσσονται και να βελτιώνονται επαγγελματικά (Eur-Lex.europa).

Η Κοινωνία της Γνώσης έχει επιφέρει πολλές μεταβολές στην καθημερινότητά μας. Η γνώση λειτουργεί ως πρωτεύον στοιχείο για την προσωπική αλλά και επαγγελματική εξέλιξη καθώς και για την κοινωνική συνοχή. Μέσα στα πλαίσια της Κοινωνίας της Γνώσης αναδύεται και το Νέο Σχολείο, το οποίο θέλει τον εκπαιδευτικό να εξελίξει και να αναδείξει τον κοινωνικό του ρόλο και να αξιοποιήσει την πληθώρα των προσφερόμενων πληροφοριών με τρόπο εποικοδομητικό για τον ίδιο και κυρίως για τους μαθητές. Ο εκπαιδευτικός καλείται να αυτενεργεί και να διαχειρίζεται με κριτική και δημιουργική σκέψη την πολλαπλότητα των παρεχόμενων πληροφοριών και να οδηγήσει με τον ίδιο τρόπο και τους μαθητές του σε αυτό το μονοπάτι. Μέσω της επιμόρφωσης θα μπορέσει να ανταποκριθεί και να συμβάλει στις εκπαιδευτικές αλλαγές και στην εν τέλει αναδημιουργία ενός καινούριου εκπαιδευτικού περιβάλλοντος (Ινστιτούτο, Μείζον πρόγραμμα επιμόρφωσης εκπαιδευτικών «Πλαίσιο αναφοράς», 2011).

Διερευνήθηκαν λοιπόν οι επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών από το τμήμα επιμόρφωσης και αξιολόγησης του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου το 2010 και σχεδιάστηκε και διαμορφώθηκε το Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης για τους εκπαιδευτικούς, το οποίο τους δίνει τη δυνατότητα:

-να επιμορφωθούν χρησιμοποιώντας σύγχρονες μεθόδους εκπαίδευσης ενηλίκων καθώς και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης,

- να δημιουργήσουν καινοτόμα εκπαιδευτικά προγράμματα και έτσι

-να είναι σε θέση να ακολουθήσουν τις προκλήσεις της εκπαίδευσης του 21ου αιώνα (Ινστιτούτο, Μείζον πρόγραμμα επιμόρφωσης εκπαιδευτικών «Πλαίσιο αναφοράς», 2011).

Το πρόγραμμα αυτό σχεδιάστηκε με τέτοιο τρόπο ώστε να βρίσκεται σε αντιστοιχία με τους στόχους του Υπουργείου Παιδείας που αφορούν την ποιοτική αναβάθμιση της εκπαίδευσης. Η φιλοσοφία του προγράμματος αυτού συνάδει με την γενικότερη φιλοσοφία της συνεχούς επιμόρφωσης όλων των εκπαιδευτικών για να μπορούν να συγχρονιστούν με τις απαιτήσεις της κοινωνίας καθώς και να γίνουν θεμελιωτές ή συνδημιουργοί προοδευτικών εκπαιδευτικών προσεγγίσεων (Αναστασιάδης, 2011).

Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών έχει θέσει ως βάση για να βελτιωθεί η ανθρώπινη ζωή και η βιώσιμη ανάπτυξη την απόκτηση μιας ποιοτικής εκπαίδευσης. Από τους 17 στόχους που έχουν τεθεί ο στόχος 4 θέλει να διασφαλίσει έως το 2030 την επί της ουσίας αύξηση της προσφοράς εκπαιδευτικών, οι οποίοι είναι κατάλληλα καταρτισμένοι. Αυτό επιτυγχάνεται και μέσω της διακρατικής συνεργασίας όσον αφορά την κατάρτιση του διδακτικού προσωπικού σε όλες τις χώρες και ιδιαίτερα στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες (Περιφερειακό κέντρο πληροφόρησης του ΟΗΕ).

Η Ουνέσκο θεωρεί ότι η εκπαίδευση είναι αυτή που θα οδηγήσει στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη τις κοινωνίες. Το όραμα της είναι ένας κόσμος δικαιοσύνης, στον οποίο η γνώση είναι ένα ανεκτίμητο αγαθό, το οποίο προάγει τον πολιτισμό και την ειρήνη προασπίζοντας παράλληλα και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Το 2015, οι παγκόσμιοι ηγέτες υπέγραψαν την Ατζέντα Αειφόρου Ανάπτυξης για την Εκπαίδευση 2030. Πρόκειται για ένα δομημένο σχέδιο για να γίνει η εκπαίδευση προσβάσιμη σε όλους και το θεμέλιο για τη βιώσιμη ανάπτυξη και την ειρήνη. Η Ουνέσκο συντονίζει τη διεθνή κοινότητα για την επίτευξη των εκπαιδευτικών στόχων του Στόχου 4 της Βιώσιμης Ανάπτυξης μέσω συνεργασιών, καθοδήγησης της πολιτικής που ακολουθείται, της ανάπτυξης ικανοτήτων, της παρακολούθησης και υπεράσπισης σύμφωνα με το Πλαίσιο Δράσης Εκπαίδευση 2030 ως χάρτη πορείας (Unesco).

Οι προϋποθέσεις για να είναι όντως επιτυχημένη η επιμόρφωση σε όλες τις μορφές της είναι αρχικά να γίνεται ο σχεδιασμός της με επιστημονικούς όρους και να βασίζεται στα σύγχρονα δεδομένα για την εκπαίδευση ενηλίκων και την θεωρία των προγραμμάτων. Είναι βασικό να θεωρείται ως κομμάτι της επαγγελματικής εξέλιξης των εκπαιδευτικών, να λειτουργεί δηλαδή από την αρχή έως την συνταξιοδότηση του καθενός. Αυτή η συνεχόμενη διαδικασία βοηθά τους εκπαιδευτικούς να διαμορφώσουν τις απόψεις τους σχετικά με το εκπαιδευτικό τους έργο και να δραστηριοποιούνται επαγγελματικά. Είναι εξίσου σημαντικό να προσανατολίζονται οι σκοποί της επιμόρφωσης βάσει

συγκεκριμένων αναγκών. Κάθε φορά πρέπει να λαμβάνονται υπόψη συγκεκριμένες ανάγκες που θα καλυφθούν για να ρυθμιστούν όλα όσα χρειάζονται, ώστε να είναι στοχευμένη και επιτυχημένη η επιμόρφωση (Παπαναούμ, 2008).

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η Παπαναούμ:

Στόχος κοινός αυτών των ρυθμίσεων και των παρεμβάσεων είναι να διασφαλιστεί ότι εισέρχονται στο επάγγελμα άτομα που έχουν τις αναγκαίες προϋποθέσεις και ότι υποστηρίζονται κατά τη διάρκεια της σταδιοδρομίας τους, έτσι ώστε η ειδημοσύνη τους να εκβάλει σε «άριστο» εκπαιδευτικό έργο. Σε ένα τέτοιο πλαίσιο η επιμόρφωση είναι σημαντικός συντελεστής της ποιότητας του εκπαιδευτικού έργου, γιατί υποστηρίζει την επαγγελματική μάθηση του εκπαιδευτικού μακροχρόνια και βελτιώνει άμεσα την εκπαιδευτική πράξη (Παπαναούμ, 2008, σ. 60).

Η επιμορφωτική πολιτική για τους εκπαιδευτικούς ορίζει οι φορείς να είναι σε θέση να παρέχουν στους εκπαιδευτικούς ένα μεγάλο πεδίο από επιμορφωτικές δραστηριότητες και με τη σειρά τους οι εκπαιδευτικοί να επιλέγουν τα προγράμματα αυτά που τους ενδιαφέρουν ή βολεύουν για διάφορους λόγους. Με αυτόν τον τρόπο οι εκπαιδευτικοί θα είναι σε θέση να καλύπτουν τις επιμορφωτικές ανάγκες τους και μέχρι το τέλος της επαγγελματικής τους σταδιοδρομίας θα έχουν συμμετάσχει σε έναν ικανό αριθμό επιμορφωτικών δραστηριοτήτων. Αυτό θα οδηγήσει στην διαρκή επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και στην σύνδεση της εκπαιδευτικής θεωρίας με την πράξη (Καψάλης & Ραμπίδης, 2006).

1.3. Ο ρόλος των Πανεπιστημίων και των ΚΕΔΙΒΙΜ στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών

Είναι σημαντικό στην εργασία αυτή να αναφερθεί ο ρόλος που διαδραματίζουν τα πανεπιστήμια και τα ΚΕΔΙΒΙΜ στην επιμόρφωση των ενηλίκων και πιο συγκεκριμένα στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, διότι αποτελούν ένα σημαντικό μέσο για την επαγγελματική ανάπτυξη και τη δια βίου μάθηση των εκπαιδευτικών στην Ελλάδα.

Σύμφωνα με το άρθρο 4 του νόμου 4485/2017 τα ΑΕΙ έχουν ως σκοπό ύπαρξης την παραγωγή και τη μετάδοση της γνώσης μέσω της έρευνας και της διδασκαλίας και παράλληλα της προετοιμασίας των φοιτητών για την εφαρμογή αυτών. Στοχεύουν στην συμβολή της Δια Βίου Μάθησης μέσω σύγχρονων μεθόδων διδασκαλίας, είτε δια ζώσης είτε εξ αποστάσεως, βασιζόμενα στην επιστημονική και τεχνολογική έρευνα στον υψηλότερο βαθμό ποιότητας. Βοηθούν τους φοιτητές στην ανάπτυξη της κριτικής ικανότητας και των δεξιοτήτων τους και συνεισφέρουν στην διαμόρφωση των απαραίτητων συνθηκών για να αναδειχθούν νέοι ερευνητές, οι οποίοι θα έχουν τις αναγκαίες γνώσεις και τα κατάλληλα εφόδια για να προοδεύσουν επιστημονικά και επαγγελματικά (e-nomothesia, 2017).

Αρχικά βάσει του άρθρου 8 του νόμου 3879/2010 καταρτίστηκε σε κάθε Δήμο το τοπικό πρόγραμμα δια βίου μάθησης, το οποίο περιλάμβανε επενδύσεις, προγράμματα ή δράσεις εκπαίδευσης ενηλίκων αλλά και δράσεις για την εφαρμογή της δημόσιας πολιτικής της δια βίου μάθησης σε τοπικό επίπεδο (kodiko). Ωστόσο, κάποια χρόνια αργότερα, βάσει του άρθρου 48 του νόμου 4485/2017 ιδρύεται σε κάθε ΑΕΙ κέντρο επιμόρφωσης και δια βίου μάθησης, το οποίο αποτελεί μονάδα του εκάστοτε ιδρύματος. Είναι υπεύθυνο για τον συντονισμό και την διεπιστημονική συνεργασία όσον αφορά την ανάπτυξη των προγραμμάτων επιμόρφωσης, της συνεχιζόμενης εκπαίδευσης και κατάρτισης και γενικά της δια βίου μάθησης. Η υλοποίηση των εκπαιδευτικών ή επιμορφωτικών προγραμμάτων δύναται να πραγματοποιηθεί και σε συνεργασία με ΑΕΙ ή ερευνητικά κέντρα της χώρας καθώς και του εξωτερικού (Lawspot).

Τα ΚΕΔΙΒΙΜ αποτελούν μονάδες των πανεπιστημίων και εξασφαλίζουν την καθοδήγηση και την ομαλή συνεργασία στο κομμάτι της ανάπτυξης προγραμμάτων επιμόρφωσης, συνεχιζόμενης εκπαίδευσης και κατάρτισης και γενικά προγραμμάτων διά βίου μάθησης. Παρέχουν στους εκπαιδευόμενους ευκαιρίες για τη δια βίου εκπαίδευσή τους ώστε να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις συνεχόμενες μεταβολές στον επιστημονικό, κοινωνικό και επαγγελματικό τομέα. Καταρτίζουν και επιμορφώνουν το ανθρώπινο δυναμικό εκσυγχρονίζοντας ή/και αναβαθμίζοντας τις ήδη υπάρχουσες γνώσεις και δεξιότητες των εκπαιδευομένων. Οι εκπαιδευόμενοι αποκτούν νέες γνώσεις, επικαιροποιούν και εμβαθύνουν στις ήδη υπάρχουσες γνώσεις, αποκτούν προσόντα που θα τους φανούν χρήσιμα στην αγορά εργασίας και ενισχύουν το μορφωτικό τους επίπεδο. Τα ΚΕΔΙΒΙΜ διασφαλίζουν την ποιότητα της μάθησης ώστε να είναι ικανοποιημένοι οι εκπαιδευόμενοι, να είναι επιτυχημένη η διαδικασία της μάθησης και να έχει θετικό αντίκτυπο στο χώρο εργασίας του κάθε εκπαιδευόμενου (ΚΕΔΙΒΙΜ).

Τα προγράμματα επιμόρφωσης που προσφέρονται από τα ΚΕΔΙΒΙΜ για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών είναι πολλά και για όλες τις βαθμίδες. Παρακάτω αναφέρονται κάποια από τα προγράμματα αυτά στα μεγαλύτερα ιδρύματα της χώρας για να φανεί η συμβολή τους.

Το ΚΕΔΙΒΙΜ του Πανεπιστημίου Μακεδονίας έχει αρκετά προγράμματα επιμόρφωσης εκπαιδευτικών όπως το «Διαπολιτισμική Εκπαίδευση: Προσεγγίζοντας την πολυπολιτισμικότητα στο εκπαιδευτικό σύστημα». Έχει ως στόχο να εφοδιάσει τους εκπαιδευόμενους με γνώσεις και δεξιότητες για να στελεχωθούν δομές ή φορείς του τομέα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Εμβαθύνει σε θέματα που αφορούν τις ιδιαιτερότητες των λεγόμενων ευπαθών ομάδων του πληθυσμού μας, όπως οι Ρομά οι αλλοδαποί, οι πρόσφυγες, οι ομογενείς κ.ά. Στόχος επίσης είναι να εφαρμόσει νέες εκπαιδευτικές πρακτικές για να προσεγγιστούν και να ενταχθούν ομαλά οι διαφορετικές μαθητικές ομάδες στον χώρο της εκπαίδευσης (ΚΕΔΙΒΙΜ). Ένα αντίστοιχο πρόγραμμα με τίτλο «Ετήσια

επιμόρφωση στην διαπολιτισμική εκπαίδευση» του ΚΕΔΙΒΙΜ του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου προσφέρει στους εκπαιδευόμενους την ευκαιρία να έρθουν σε επαφή με τα κύρια θέματα της εκπαίδευσης ετερογενών πληθυσμών και την διαπολιτισμική εκπαίδευση. Θα μάθουν να χρησιμοποιούν παιδαγωγικές γνώσεις και σύγχρονα διδακτικά εργαλεία για την διευκόλυνση της οργάνωσης και της δημοκρατικής λειτουργίας της σχολικής τάξης καθώς και να επιλύουν προβλήματα της καθημερινότητας μέσα σε πολυπολιτισμικές τάξεις (ΚΕΔΙΒΙΜ Π. Π.). Άλλο ένα πρόγραμμα με τίτλο «Κατάρτιση εκπαιδευτικών στη διαπολιτισμική εκπαίδευση για μαθητές με προσφυγικό και μεταναστευτικό υπόβαθρο» του ΚΕΔΙΒΙΜ του Πανεπιστημίου Αιγαίου παρέχει στους εκπαιδευτικούς τις κατάλληλες γνώσεις, ώστε να καταφέρουν να ανταποκριθούν στο να βοηθήσουν τους πρόσφυγες να ενταχθούν κοινωνικά και να εκπαιδευτούν (ΚΕΔΙΒΙΜ Π. Α.).

Το πρόγραμμα με τον τίτλο «Εμφυλες σχέσεις, εξουσία και σεξουαλικότητα στην εκπαίδευση» στοχεύει στην εξειδικευμένη επιστημονική κατάρτιση και επιμόρφωση των εκπαιδευόμενων σε θέματα που αφορούν το κοινωνικό φύλο, το σώμα και τη σεξουαλικότητά του ατόμου στην εκπαίδευση. Ταυτόχρονα προσφέρει κατάλληλες προσεγγίσεις και πρακτικές σε θέματα σεξουαλικής αγωγής και διαπαιδαγώγησης που αφορούν μαθητές/ήτριες και γονείς. Επιπλέον ασχολείται και με ζητήματα όπως τα στερεότυπα, η έμφυλη βία καθώς και ο σχολικός εκφοβισμός στο χώρο της εκπαίδευσης (ΚΕΔΙΒΙΜ).

Το πρόγραμμα «Μουσική και τέχνη με κοινωνικά ευπαθείς ομάδες: Θεωρία και εφαρμογές για τυπικά, μη τυπικά και άτυπα εκπαιδευτικά πλαίσια, κοινοτικούς, κοινωνικούς και άλλους φορείς» παρέχει γνώσεις και αναπτύσσει πρακτικές δεξιότητες για το πώς μπορεί ο εκπαιδευτικός να χρησιμοποιήσει την δημιουργική, μουσική και καλλιτεχνική έκφραση αλλά και την εμπύχωση για να βοηθήσει στο να συμμετέχουν στα διάφορα προγράμματα άτομα/ομάδες που απειλούνται με κοινωνικό αποκλεισμό. Οι εκπαιδευόμενοι θα εξοικειωθούν και θα κατανοήσουν τις βασικές αρχές λειτουργίας τέτοιου είδους εκπαιδευτικών προγραμμάτων με άτομα που απειλούνται με κοινωνικό αποκλεισμό μέσα από τη χρήση της τέχνης. Θα εστιάσουν στο να αναπτύξουν τις δημιουργικές τους δεξιότητες και τη φαντασία τους για να σχεδιάζουν καλλιτεχνικές κοινωνικές δράσεις για να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής αυτών των ατόμων (ΚΕΔΙΒΙΜ).

Το πρόγραμμα «Καλλιέργεια επιχειρηματικών ικανοτήτων στη σχολική τάξη: Εκπαιδευτικές παρεμβάσεις και πρακτικές συμβουλευτικής» θα βοηθήσει τους εκπαιδευόμενους να αναπτύξουν τις δεξιότητες τους όσον αφορά τη χρήση και την ένταξη επιχειρηματικών ικανοτήτων στην εκπαιδευτική διαδικασία. Θα είναι σε θέση να κάνουν εξάσκηση στην υλοποίηση ενός διδακτικού σεναρίου επιχειρηματικών ικανοτήτων αξιοποιώντας παράλληλα ψηφιακά εργαλεία καθώς και παιδαγωγικές τεχνικές. Οι εκπαιδευόμενοι θα μπορέσουν να διαμορφώσουν και να υλοποιήσουν ένα πρόγραμμα

σχολικής τάξης για το πώς αναπτύσσονται οι επιχειρηματικές δεξιότητες, αξιοποιώντας παράλληλα τις νέες τεχνολογίες στην μαθησιακή διαδικασία (ΚΕΔΙΒΙΜ).

Το πρόγραμμα με τίτλο «Ειδική αγωγή, εκπαίδευση και αποκατάσταση» δίνει τη δυνατότητα στους εκπαιδευόμενους να ενημερωθούν για το πώς διδάσκονται αποτελεσματικά μαθητές με ήπιες εκπαιδευτικές ανάγκες, με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες, με νοητικές και αναπτυξιακές αναπηρίες, με βαριές ή/ και πολλαπλές αναπηρίες, μαθητές χαρισματικοί και ταλαντούχοι και πώς μπορεί να χρησιμοποιηθεί η υποστηρικτική τεχνολογία στην διδασκαλία αυτών (ΚΕΔΙΒΙΜ). Ένα αντίστοιχο πρόγραμμα είναι το «Ειδική αγωγή και συμπερίληψη στην εκπαίδευση», το οποίο παρουσιάζει σύγχρονες θεωρίες εκπαίδευσης που σχετίζονται με την ποιοτική και αποτελεσματική διδασκαλία με εμβάθυνση σε θέματα που αφορούν εκπαιδευτικές ιδιαιτερότητες, αναπηρίες, μαθησιακές διαφορές κτλ. Επιπλέον επισημαίνεται η σημασία της ψηφιακής παιδαγωγικής για να είναι αποτελεσματική η μάθηση μέσω του διαδικτύου (ΚΕΔΙΒΙΜ Ε.). Άλλο ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα με τίτλο «Ειδική αγωγή και εκπαίδευση» στοχεύει στην παροχή ή/και την επικαιροποίηση γνώσεων σε σχέση με τεχνικές αντιμετώπισης των δυσκολιών μάθησης και συμπεριφοράς. Οι εκπαιδευόμενοι θα μπορούν μετά το πέρας του προγράμματος να αναγνωρίσουν τα προβλήματα, να παραπέμψουν το παιδί και τους γονείς σε μία διεπιστημονική ομάδα και να συνεργαστούν με αυτή την ομάδα. Θα είναι επίσης σε θέση να διαχειριστούν το πώς νιώθουν και πώς αντιδρούν οι ίδιοι απέναντι στα παιδιά αυτά, ώστε να μπορέσουν να περιορίσουν τις δυσλειτουργικές συμπεριφορές και να βελτιωθεί η λειτουργικότητα του παιδιού (ΚΕΔΙΒΙΜ Π. Α.).

Το πρόγραμμα «Εκπαίδευση ατόμων με αυτισμό, χρήση υποστηρικτικής τεχνολογίας και συμβουλευτική στήριξη» έχει σαν σκοπό οι εκπαιδευόμενοι να εμβαθύνουν σε θέματα που αφορούν την εκπαίδευση και την υποστήριξη των ατόμων με αυτισμό και των οικογενειών τους. Μέσω του προγράμματος θα αποκτήσουν γνώσεις για το πώς αξιοποιούνται τα λογισμικά και τα μέσα υποστηρικτικής τεχνολογίας για να καλλιεργηθούν οι δεξιότητες σε άτομα με αυτισμό, ούτως ώστε αυτά τα άτομα να καταφέρουν να ζουν αυτόνομα (ΚΕΔΙΒΙΜ).

Το πρόγραμμα με τίτλο «Περιβάλλον, αειφορία και πολιτιστική κληρονομιά: σύγχρονες εκπαιδευτικές πρακτικές» επιμορφώνει τους εκπαιδευόμενους σε θέματα περιβάλλοντος, αειφόρου ανάπτυξης και πολιτιστικής κληρονομιάς και συνδέεται με τις θεματικές ενότητες που είναι ενταγμένες στο σχολικό πρόγραμμα. Δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στη σημασία της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και στην ερμηνεία του πλαισίου προστασίας της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς στο περιβάλλον της εκπαίδευσης. Οι εκπαιδευόμενοι μαθαίνουν να σχεδιάζουν εκπαιδευτικά προγράμματα και δράσεις και τον τρόπο εφαρμογής σύγχρονων πρακτικών για την προστασία του περιβάλλοντος και της πολιτιστικής μας κληρονομιάς (ΚΕΔΙΒΙΜ). Άλλο ένα σχετικό πρόγραμμα

είναι το «Περιβαλλοντική εκπαίδευση και βιώσιμη ανάπτυξη στην κοινωνία», το οποίο εισάγει τους εκπαιδευτικούς σε θέματα που αφορούν την περιβαλλοντική εκπαίδευση και την βιώσιμη ανάπτυξη. Οι εκπαιδευόμενοι θα γνωρίσουν τις έννοιες αυτές καθώς και τους βασικούς στόχους της Βιώσιμης Ανάπτυξης της Ατζέντας 2030 και έτσι θα είναι σε θέση να προετοιμάσουν τους/τις μαθητές/ήτριες ώστε να είναι ενεργοί πολίτες στην κοινωνία (ΚΕΔΙΒΙΜ Π. Α.). Παρεμφερές είναι το «Περιβάλλον, βιωσιμότητα και αειφόρος ανάπτυξη: εφαρμογές στην εκπαίδευση». Ο στόχος του προγράμματος είναι οι εκπαιδευόμενοι να αποκτήσουν γνώσεις θεωρητικά και πρακτικά στο πώς θα εκπαιδεύσουν τους μαθητές τους σε σχέση με τα περιβαλλοντικά προβλήματα, τη βιωσιμότητα, την κυκλική οικονομία και την διαχείριση των φυσικών πόρων. Επιπλέον οι εκπαιδευόμενοι καταρτίζονται στον τρόπο σχεδιασμού και υλοποίησης προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης για να μπορούν να αναλάβουν τα εργαστήρια δεξιοτήτων (ΚΕΔΙΒΙΜ Π. Π.).

Το πρόγραμμα με τίτλο «Προφορικός λόγος, νέες τεχνολογίες και εκπαίδευση: δημιουργικές μορφές έκφρασης της προφορικότητας στην εκπαιδευτική πράξη» στοχεύει στην εξειδικευμένη επιστημονική κατάρτιση και επαγγελματική επιμόρφωση στην σωστή χρήση και αξιοποίηση του προφορικού λόγου και των νέων τεχνολογιών. Μέσω της επιμόρφωσης αυτής θα διεκπεραιώνονται επιτυχώς τα διδακτικά, διοικητικά, επικοινωνιακά και άλλα καθήκοντα των εκπαιδευτικών. Ενθαρρύνεται η ενεργητική μάθηση μέσω της ανάδειξης σύγχρονων διδακτικών προσεγγίσεων στην δια ζώσης αλλά και τη διαδικτυακή διδασκαλία, αναδεικνύονται τεχνικές που ενδυναμώνουν την προφορική επικοινωνία εκπαιδευτικών, μαθητών/τριών και γονέων και καλές πρακτικές για την αποτελεσματική διαχείριση συγκρούσεων σε επαγγελματικά και εκπαιδευτικά περιβάλλοντα (ΚΕΔΙΒΙΜ).

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα με τίτλο «Η καινοτόμα θεματική/ διεπιστημονική προσέγγιση «Ιστοριογραμμή» (Storyline) για τη διδασκαλία σε όλες τις μορφές και βαθμίδες εκπαίδευσης και η εκπαιδευτική αξιοποίηση του σεναρίου και του παιχνιδιού» στοχεύει στην εκπαίδευση στην σύγχρονη παιδαγωγική και διδακτική προσέγγιση Ιστοριογραμμή. Επιχειρεί να διευρύνει τις γνώσεις και τις δεξιότητες σχετικά με αυτήν την προσέγγιση εφοδιάζοντας τους εκπαιδευόμενους με σύγχρονα και ευέλικτα εργαλεία για να μπορέσουν να ανταποκριθούν αποτελεσματικά και δημοκρατικά στον πολυδιάστατο ρόλο τους. Οι εκπαιδευόμενοι μετά το πέρας της εκπαίδευσης θα δύνανται να σχεδιάζουν και να υλοποιούν ρηξικέλευθα εκπαιδευτικά προγράμματα, βιωματικά σεμινάρια στο πλαίσιο της εκπαίδευσης ενηλίκων, να δημιουργήσουν ένα ψηφιακό περιβάλλον και να σχεδιάσουν ενδιαφέρουσες διαθεματικές δραστηριότητες, καθώς και εκπαιδευτικά παιχνίδια σε ψηφιακή ή μη ψηφιακή μορφή (ΚΕΔΙΒΙΜ Π. Θ.).

Το πρόγραμμα «Συμβουλευτική διαχείρισης κρίσεων και αποτελεσματική εκπαιδευτική πράξη» παρέχει εξειδικευμένες γνώσεις και δεξιότητες σε όλα τα επίπεδα για να διευκολυνθούν οι

εκπαιδευόμενοι στην καθημερινή παιδαγωγική πράξη και την αποτελεσματική διαχείριση κρίσεων στα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα. Οι εκπαιδευόμενοι θα εκπαιδευτούν για να μπορούν να υιοθετούν σύγχρονες και προοδευτικές παιδαγωγικές πρακτικές, θα γνωρίσουν και θα εφαρμόσουν μία νέα θεωρία μάθησης, την παρεμβαίνουσα μη κατευθυντικότητα (NDI), η οποία αξιοποιεί την επιθυμία των συμμετεχόντων για να προάγει με αυτόν τον τρόπο την επικοινωνιακή διάσταση σε ολόκληρη την εκπαιδευτική διαδικασία, σεβόμενη την ελευθερία και τις επιλογές του κάθε μαθητευόμενου. Θα εξασκηθούν και θα εξοικειωθούν με τις διεργασίες ομάδων, μαθαίνοντας να διαχειρίζονται τις κρίσεις που προκύπτουν ώστε να προάγεται η επικοινωνία, το συναισθηματικό κλίμα και έτσι να καθίσταται αποτελεσματική η παιδαγωγική πράξη (ΚΕΔΙΒΙΜ Π. Θ.).

Η «Σχολική Ψυχολογία και Συμβουλευτική» παρουσιάζει στους εκπαιδευόμενους τις βασικές έννοιες της ψυχολογίας και της συμβουλευτικής, οι οποίες συνδέονται με την σχολική ζωή. Γίνεται εμβάθυνση βασικών εννοιών της σχολικής ψυχολογίας και της συμβουλευτικής και πρακτική προσέγγιση θεμάτων που αφορούν την πρόληψη, την πρόωπη παρέμβαση και την διαχείριση κρίσεων στα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα, τον τρόπο αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών, τους τρόπους ενδυνάμωσης και προσωπικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών και την ευαισθητοποίηση στα θέματα αυτοπροσδιορισμού και ετερότητας σε παιδιά σχολικής ηλικίας (ΚΕΔΙΒΙΜ Π. Θ.).

Το πρόγραμμα «Σχολική νοσηλευτική και ψυχική υγεία» έχει ως σκοπό να επιμορφώσει τους εκπαιδευόμενους σε θέματα νοσηλευτικής που σχετίζονται με τη σχολική κοινότητα. Παρέχεται εξειδίκευση για να είναι σε θέση οι εκπαιδευόμενοι να παρέχουν υπηρεσίες ενημέρωσης, υποστήριξης καθώς και φροντίδας παιδιών και να αντιμετωπίζουν οξεία αλλά και χρόνια περιστατικά, ώστε να μειωθούν οι άμεσες επιπλοκές. Έτσι βελτιώνεται η ποιότητα ζωής του παιδιού και της οικογένειάς του, είναι το σχολικό περιβάλλον ασφαλές και το παιδί προσαρμόζεται ομαλά στην καθημερινότητα (ΚΕΔΙΒΙΜ Π. Θ.).

Το επιμορφωτικό πρόγραμμα «Εκπαίδευση εκπαιδευτών ενηλίκων» είναι κατάλληλο για όσους επιθυμούν να μάθουν το πλαίσιο και τις τεχνικές εκπαίδευσης ενηλίκων και να πιστοποιηθούν ως εκπαιδευτές ενηλίκων μετά από εξετάσεις. Οι εκπαιδευόμενοι θα είναι σε θέση να διδάξουν σε ενήλικες, αφού γνωρίσουν τις αρχές, τις τεχνικές και το γενικότερο πλαίσιο που αφορά την εκπαίδευση ενηλίκων. Θα δύνανται να σχεδιάζουν και να οργανώνουν προγράμματα κατάρτισης σε συνάρτηση με τις ανάγκες και την υπάρχουσα κατάσταση της αγοράς εργασίας, να συντονίζουν και να εμπνυχώνουν την ομάδα τους, να αξιολογούν την εκπαιδευτική διαδικασία, καθώς και να αναλύουν κριτικά το εκπαιδευτικό τους έργο και να αυτοαξιολογούνται (ΚΕΔΙΒΙΜ Π. Θ.). Ένα αντίστοιχο πρόγραμμα με τον τίτλο «Βασικές αρχές και μέθοδοι στην εκπαίδευση ενηλίκων» στοχεύει στον

εμπλουτισμό και την εμβάθυνση των γνώσεων των εκπαιδευομένων σε σχέση με τις βασικές αρχές, τις μεθοδολογίες και τις πρακτικές στον τομέα της εκπαίδευσης ενηλίκων (ΚΕΔΙΒΙΜ Ε.).

Το πρόγραμμα επαγγελματικής επιμόρφωσης και κατάρτισης με τίτλο «Digital education» στοχεύει στην εξοικείωση των εκπαιδευομένων με τις απαιτούμενες γνώσεις και δεξιότητες στο πλαίσιο της ψηφιακής μάθησης και διδασκαλίας στην τυπική και μη τυπική εκπαίδευση. Οι εκπαιδευόμενοι θα γνωρίσουν την διαδικτυακή εκπαίδευση και θα είναι σε θέση να οργανώσουν την ψηφιακή τους τάξη, να παράγουν και να διαθέτουν ηλεκτρονικό εκπαιδευτικό περιεχόμενο σε εικονικά περιβάλλοντα εκπαίδευσης. Θα εξοικειωθούν με τις σύγχρονες τεχνολογίες για την ψηφιακή μάθηση και θα καλλιεργήσουν τις δεξιότητες σχεδιασμού εκπαιδευτικών παιχνιδιών και προσομοιώσεων (ΚΕΔΙΒΙΜ Ε.).

Το πρόγραμμα με τίτλο «Digital storytelling στην εκπαίδευση» οδηγεί τους εκπαιδευόμενους στη γνωριμία με τις αρχές και τη φιλοσοφία της ψηφιακής αφήγησης καθώς και με τα ψηφιακά εκείνα εργαλεία που θα βοηθήσουν τον εκπαιδευτικό στη σύγχρονη σχολική πραγματικότητα. Μετά το πέρας του προγράμματος οι εκπαιδευόμενοι θα είναι σε θέση να σχεδιάζουν, να αναπτύσσουν και να εφαρμόζουν τις δικές τους ψηφιακές ιστορίες μέσω εργαλείων επεξεργασίας, ήχου, εικόνες, βίντεο κτλ (ΚΕΔΙΒΙΜ Ε.).

Ο «Σχεδιασμός ομαδοσυνεργατικών δραστηριοτήτων με την υποστήριξη υπολογιστή» εισάγει τους εκπαιδευόμενους στον σχεδιασμό σεναρίων συνεργατικής μάθησης. Παρουσιάζονται μία καινοτόμα μέθοδος κι ένα εργαλείο λογισμικού για να μπορούν οι εκπαιδευτικοί να σχεδιάζουν σενάρια συνεργατικής μάθησης. Μέσα από αυτό το πρόγραμμα γίνεται κατανοητή η χρησιμότητα της ομαδοσυνεργατικής προσέγγισης, καθώς και η ανάγκη των συνεργατικών σεναρίων στη διδασκαλία (ΚΕΔΙΒΙΜ Π. Α.).

Το πρόγραμμα «STEM στην Εκπαίδευση: Εκμάθηση Εργαλείων και Ανάπτυξη Δραστηριοτήτων» εκπαιδεύει τους συμμετέχοντες στην μεθοδολογία της προσέγγισης STEM (science, technology, engineering and mathematics) με βάση την οποία οι μαθητές/ήτριες διδάσκονται συνδυαστικά διεπιστημονικές γνώσεις από τα πεδία της επιστήμης, δηλαδή φυσική, χημεία και βιολογία, της τεχνολογίας, της μηχανικής και των μαθηματικών. Οι εκπαιδευόμενοι θα γνωρίσουν αυτή τη μεθοδολογία και θα μάθουν να δημιουργούν δραστηριότητες βάσει της προσέγγισης αυτής, για να αξιοποιήσουν τις νέες τεχνολογίες στην εκπαίδευση (ΚΕΔΙΒΙΜ Ε.).

Το πρόγραμμα «Εργαλεία Lego στην εκπαίδευση» παρέχει στους εκπαιδευόμενους γνώσεις για να μπορέσουν να σχεδιάζουν και να εφαρμόζουν εκπαιδευτικές δραστηριότητες χρησιμοποιώντας είτε υποστηρικτικά λογισμικά συστήματα είτε με τη μορφή τεχνουργημάτων. Παρέχονται στους

εκπαιδευόμενους τόσο το θεωρητικό πλαίσιο και οι παιδαγωγικές όσο και οι ψηφιακές δραστηριότητες για να είναι σε θέση οι εκπαιδευτικοί να οργανώνουν μαθησιακές δραστηριότητες και σενάρια βασισμένα στην προσέγγιση STEAM (ΚΕΔΙΒΙΜ Π. Α.).

Η «Εκπαίδευση στην πρόληψη του εγκλήματος και στην ασφαλή χρήση του διαδικτύου» στοχεύει στην επιμόρφωση των εκπαιδευομένων σε θέματα που άπτονται στην όσο το δυνατόν ασφαλέστερη χρήση του διαδικτύου από τους εφήβους. Οι συμμετέχοντες καταρτίζονται θεωρητικά όσον αφορά το τεχνολογικό και κοινωνικό υπόβαθρο διαφόρων τύπων εγκλημάτων στον κυβερνοχώρο. Μέσω της παρουσίασης προγραμμάτων διεθνώς αλλά και στη χώρα μας εξοικειώνονται μέσω σύγχρονων προσεγγίσεων στις στρατηγικές πρόληψης και αντιμετώπισης αυτών των εγκλημάτων καθώς και των κινδύνων που ενεδρεύουν στο διαδίκτυο, δίνοντας έμφαση στην εκπαίδευση (ΚΕΔΙΒΙΜ Ε.).

Το πρόγραμμα «Βιωματική μάθηση και διδακτική μεθοδολογία: Σχεδιασμός σχολικού μαθήματος και εργαστηρίων» βοηθάει τους εκπαιδευόμενους να σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν μαθήματα και εργαστήρια μέσω της βιωματικής μάθησης και να αποκτήσουν καινούργιες προσεγγίσεις, νέα εργαλεία και τεχνικές. Τους δίνει τη δυνατότητα να μάθουν να σχεδιάζουν εργαστήρια για την καλλιέργεια των ήπιων δεξιοτήτων και των δεξιοτήτων του 21ου αιώνα και να αξιοποιούν τις κατάλληλες μεθόδους και τεχνικές βάσει των συνθηκών, του μαθησιακού περιβάλλοντος, των ατόμων και των σχέσεων σε μία ομάδα (ΚΕΔΙΒΙΜ Ε.). Ένα παρεμφερές πρόγραμμα με τίτλο «Σχεδιασμός και οργάνωση της διδασκαλίας: Σύγχρονες προσεγγίσεις διδασκαλίας και αξιολόγησης» έχει ως στόχο να έρθουν σε επαφή οι εκπαιδευόμενοι με παιδαγωγικές θεωρίες και ρεύματα των επιστημών της Αγωγής για να αντιληφθούν πώς αυτές εφαρμόζονται στη διδασκαλία διαφόρων μαθημάτων. Παράλληλα δίνεται έμφαση στην αξιολόγηση των μαθησιακών αποτελεσμάτων και στον σχεδιασμό εκπαιδευτικού υλικού με επιδράσεις από το εξωσχολικό περιβάλλον (ΚΕΔΙΒΙΜ Π. Π.).

Το επιμορφωτικό πρόγραμμα «Οι εκπαιδευτικοί ως μέντορες, σύμβουλοι και υπεύθυνοι μαθητείας στη σχολική μονάδα» δίνει στους συμμετέχοντες γνώσεις, δεξιότητες και ανάπτυξη θετικών στάσεων για την αποτελεσματική προσέγγιση ανάπτυξης προσωπικού για νεοεισερχόμενους εκπαιδευτικούς και μαθητευόμενους (ΚΕΔΙΒΙΜ Π. Α.).

Υπάρχει πληθώρα προγραμμάτων που μπορούν να βελτιώσουν τις δεξιότητες των εκπαιδευτικών και να αναβαθμίσουν την ποιότητα της εκπαίδευσης που προσφέρουν στους μαθητές τους. Ο κάθε εκπαιδευτικός ανάλογα με τις ανάγκες που έχει και την επαγγελματική εξέλιξη που επιθυμεί είναι σε θέση να επιλέξει ποια επιμορφωτικά προγράμματα είναι εκείνα, τα οποία θα ενισχύσουν την απόδοσή του και θα βελτιώσουν τη διδασκαλία του.

1.4. Ο ρόλος των ΚΕΔΙΒΙΜ στην προώθηση καινοτόμων εκπαιδευτικών εργαλείων

Γίνεται σαφές ότι τα επιμορφωτικά προγράμματα τα οποία προσφέρονται από τα ΚΕΔΙΒΙΜ των πανεπιστημίων παρέχουν πληροφορίες καθώς και προωθούν καινοτόμα εκπαιδευτικά εργαλεία για να εισαχθούν στην εκπαίδευση και να την καταστήσουν ακόμη πιο αποτελεσματική. Αυτά τα προγράμματα στοχεύουν στη βελτίωση των δεξιοτήτων και της επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών, και στην αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης που προσφέρουν στους μαθητές τους.

Μέσω των επιμορφωτικών προγραμμάτων των ΚΕΔΙΒΙΜ οι εκπαιδευόμενοι επικαιροποιούν και κυρίως εμπλουτίζουν τις ήδη υπάρχουσες γνώσεις τους. Βελτιώνουν τις διδακτικές και πρακτικές τους ικανότητες και δεξιότητες, αξιοποιώντας στην πράξη νέες διδακτικές μεθοδολογίες και εφαρμόζοντας καινοτόμα εκπαιδευτικά εργαλεία στην σχολική –και όχι μόνο- τάξη (ΚΕΔΙΒΙΜ Π. Θ.).

Τα επιμορφωτικά αυτά προγράμματα εκπαιδεύουν τους εκπαιδευτικούς ανεξαρτήτως βαθμίδας και γνωστικού αντικειμένου στην χρήση νέα καινοτόμων εργαλείων για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση μαθημάτων είτε δια ζώσης είτε εξ αποστάσεως. Τα προγράμματα που σχετίζονται με την εκπαιδευτική τεχνολογία και την διδακτική μεθοδολογία είναι πλέον κατάλληλα για να αναπτυχθούν τα καινοτόμα εκπαιδευτικά εργαλεία και να δώσουν μια ώθηση στην εκπαίδευση του 21^{ου} αιώνα (ΚΕΔΙΒΙΜ Ε.).

Η ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας και η πληθώρα φορητών συσκευών που είναι διαθέσιμες και μπορούν να υποστηρίξουν διάφορες εφαρμογές στέκεται αρωγός στην αλλαγή πλευσης από μία συνηθισμένη διδασκαλία σε μία πιο ρηξικέλευθη. Οι εφαρμογές επαυξημένης πραγματικότητας, όπως για παράδειγμα παιχνίδια, βιβλία και μοντελοποιήσεις αντικειμένων προσφέρουν σε εκπαιδευτικούς και μαθητές πρόσβαση και αλληλεπίδραση με διάφορες πληροφορίες. Η επαυξημένη πραγματικότητα συμβάλλει στη βελτίωση των σχολικών επιδόσεων, στην καλύτερη συγκράτηση πληροφοριών στη μνήμη των μαθητών και με τον κατάλληλο σχεδιασμό μπορεί να έχει ενεργό ρόλο στην ένταξη μαθητών με διαφορετικές εκπαιδευτικές ανάγκες (Βούλγαρη, Μάνεσης, & Κουτρομάνος, 2022).

Οι καινοτόμες πρακτικές μέσα από τη διαμόρφωση της μάθησης, όπως η «παιχνιδοποίηση» (“gamification”) και η χρήση εργαλείων τηλεκπαίδευσης/τηλεσυνεδριάσεων ανήκουν στον τομέα της ψηφιακής μάθησης και διδασκαλίας, τον οποίο προωθούν αρκετά τα ΚΕΔΙΒΙΜ των πανεπιστημίων. Καλλιεργούνται στα προγράμματα επιμόρφωσης δεξιότητες παραγωγής και διάθεσης ηλεκτρονικού εκπαιδευτικού περιεχομένου με τη χρήση πολλαπλών μέσων, όπως το βίντεο, τα γραφικά και οι τεχνολογίες του παγκόσμιου ιστού. Οι σύγχρονες τεχνολογίες, όπως οι τεχνολογίες επαυξημένης (augmented reality) και εικονικής πραγματικότητας (virtual reality), καθώς και οι τεχνολογίες τεχνητής νοημοσύνης στην εκπαίδευση είναι δημοφιλείς και προωθούν τις ψηφιακές υπηρεσίες στην

εκπαίδευση (ψηφιακές βιβλιοθήκες και αρχεία, ψηφιακοί χάρτες, ψηφιακά μουσεία). Καλλιεργούνται δεξιότητες σχεδιασμού εκπαιδευτικών παιχνιδιών και προσομοιώσεων και παρατίθεται ο τρόπος λειτουργίας της ψηφιακής τεχνολογίας στην τάξη, όπως έξυπνοι πίνακες, γραφίδες, χρήση tablet από μαθητές και BYOD (Bring your own device). Περιγράφονται ενδελεχώς ο ρόλος και η χρήση των κοινωνικών δικτύων στην εκπαίδευση και οι ομαδοσυνεργατικές τεχνικές στο εξ αποστάσεως περιβάλλον με ιδιαίτερη έμφαση την πολλαπλότητα των μαθησιακών εμπειριών από την οπτική του διδάσκοντα και του διδασκόμενου. (ΚΕΔΙΒΙΜ Ε.)

Το χρηματοδοτούμενο πρόγραμμα «DIVERSITY IN STEAM (STEAMDIVE)» από το Erasmus+ είναι ένα ρηξικέλευθο έργο, το οποίο χρησιμοποιεί τη μέθοδο της βιωματικής εκπαίδευσης και διάφορα άλλα ψηφιακά εργαλεία και συμβάλλει στην συνειδητοποίηση από τους μαθητές της σημασίας της διαφορετικότητας και της προώθησης για την ενσωμάτωση και την συνύπαρξη όλων μέσα στο σχολικό περιβάλλον. Οι εκπαιδευτικοί δημιουργούν το εκπαιδευτικό υλικό και τις δράσεις που θα πραγματοποιηθούν στα εργαστήρια. Τα ψηφιακά εργαλεία θα βοηθήσουν τους μαθητές να κατανοήσουν την διαφορετικότητα των ατόμων και να ενσωματωθούν κοινωνικά μέσω της παιγνιοποιημένης μάθησης (Πληροφορικής, 2023). Οι εκπαιδευτικοί λοιπόν θα έχουν την ευκαιρία να χρησιμοποιήσουν το εκπαιδευτικό πλαίσιο του STEAM καθώς και διάφορα εργαλεία που κατέχουν τη χρήση τους.

Στα περισσότερα προγράμματα γίνεται μέσω εργαστηρίων η διδασκαλία καινοτόμων μεθόδων εκπαίδευσης καθώς και αντίστοιχων εκπαιδευτικών εργαλείων. Οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να κατανοήσουν και να διακρίνουν τις διαφορές ανάμεσα στην παραδοσιακή και τη βιωματική διδασκαλία, να αναγνωρίζουν μεθόδους, στρατηγικές, τεχνικές και να τις αξιοποιούν ανάλογα με το περιβάλλον μάθησης και τους μαθητές. Είναι σύνηθες να σχεδιάζουν δραστηριότητες ενεργού μάθησης με σκοπό να συμπεριλαμβάνονται όλοι οι εκπαιδευόμενοι, να μαθαίνουν να προσαρμόζονται στην δια ζώσης και την εξ αποστάσεως εκπαίδευση και να καλλιεργούν τις δεξιότητες του 21ου αιώνα. Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να προσδιορίζουν την αξιολόγηση και να παρεμβαίνουν για να οδηγήσουν στα επιθυμητά μαθησιακά αποτελέσματα. Κάποιες τεχνικές αξιολόγησης, όπως οι ρουμπρίκες ή το portfolio δύνανται να εφαρμόζονται στην καθημερινή διδασκαλία κι έτσι συμβάλλουν στο να διαμορφωθεί στην τάξη μία κουλτούρα αξιολόγησης και ανατροφοδότησης για εκπαιδευτικό και μαθητές. Όλες αυτές τις γνώσεις, τις οποίες αποκτούν οι εκπαιδευτικοί από τα επιμορφωτικά προγράμματα, μπορούν να τις χρησιμοποιήσουν και στα εργαστήρια δεξιοτήτων που είναι πλέον στο αναλυτικό πρόγραμμα στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια εκπαίδευση (ΚΕΔΙΒΙΜ Ε.).

Τα γεωγραφικά συστήματα πληροφοριών λειτουργούν ως εργαλείο διαχείρισης και ανάλυσης των γεωγραφικών πληροφοριών αλλά και ως σύγχρονο εκπαιδευτικό εργαλείο για τους εκπαιδευτικούς. Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να συνθέσουν διδακτικό υλικό χρησιμοποιώντας το πρόγραμμα ΓΣΠ-GIS, για να αξιοποιήσουν τις γνώσεις τους όσον αφορά τη διαχείριση και την ανάλυση της χωρικής πληροφορίας και να κάνουν πιο ενδιαφέρουσα τη διδασκαλία τους (ΚΕΔΙΒΙΜ Ε.).

Ο σχεδιασμός ψηφιακών εφαρμογών, όπως για παράδειγμα ψηφιακά σενάρια και ψηφιακά παιχνίδια και η χρήση τους στη σχολική τάξη βοηθούν τον εκπαιδευτικό να εμπλουτίσει τις γνώσεις του, να μάθει να δημιουργεί ένα ψηφιακό περιβάλλον και να λειτουργεί μέσα σε αυτό (ΚΕΔΙΒΙΜ Π. Θ.). Μέσω της εφαρμογής Sway από το Microsoft Office μπορεί κάποιος να δημιουργήσει ψηφιακές ιστορίες, αφηγήσεις, παρουσιάσεις και πολλά άλλα. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να τα μοιραστεί με τους μαθητές του ή/και τους συναδέλφους του και αντίστοιχα το ίδιο μπορούν να κάνουν και οι μαθητές μεταξύ τους (Microsoft Office). Άλλη μία εφαρμογή, το σημειωματάριο τάξης του OneNote, κι αυτό από το Microsoft Office, δίνει τη δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να φτιάξει για κάθε μαθητή τον προσωπικό του χώρο εργασίας, μία βιβλιοθήκη περιεχομένου για σημειώσεις και έναν χώρο στον οποίο θα μπορούν να συνεργάζονται για τα μαθήματα και όλες τις δημιουργικές δραστηριότητες. Ένα βοηθητικό εργαλείο για τον εκπαιδευτικό καθώς μπορεί να εξοικονομήσει χρόνο και να είναι ακόμα πιο αποτελεσματικός στη δουλειά του και ένα ενδιαφέρον εργαλείο για τους μαθητές που τους επιτρέπει να δουλεύουν μόνοι τους αλλά και με τους άλλους, εντός και εκτός σχολικού ωραρίου, και να είναι σε μία διαρκή διασύνδεση με τον δάσκαλο και τους συμμαθητές (Microsoft Office).

Το εκπαιδευτικό λογισμικό ArtSteps μπορεί να υποστηρίξει το έργο των εκπαιδευτικών και να συμβάλει στην οργάνωση και την αναπαράσταση των εννοιών, να διευκολύνει τους εκπαιδευτικούς να επιτύχουν τους διδακτικούς στόχους, διευκολύνοντας παράλληλα και τους μαθητές να κατανοήσουν δυσνόητες πληροφορίες και έννοιες αφηρημένες. Μέσω του λογισμικού αυτού μπορούν να σχεδιαστούν καινοτόμες δραστηριότητες και οι μαθητές να εκφραστούν με τον δικό τους τρόπο βρίσκοντας τον δρόμο να φτάσουν στη γνώση βιωματικά (Παπαχρήστου, Βορβή, & Κοκκίνου, 2016).

Η εφαρμογή TinyTap είναι άλλο ένα χρήσιμο εκπαιδευτικό εργαλείο που είναι ευέλικτο και μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να ελεγχθούν οι γνώσεις των μαθητών με παιγνιώδη τρόπο. Εκπαιδευτικοί και μαθητές μπορούν να δημιουργήσουν και να παίξουν διαδραστικά παιχνίδια, κουίζ. Ο μαθητής μπορεί να δημιουργήσει το δικό του παιχνίδι ή να επιλέξει από τα ήδη υπάρχοντα αυτό που θεωρεί ότι παρουσιάζει το υλικό που έχει διαλέξει με τον καλύτερο τρόπο. Ο εκπαιδευτικός θα αξιολογήσει πώς παρουσιάστηκαν οι πληροφορίες από τον μαθητή καθώς και τα είδη των δραστηριοτήτων που έχει χρησιμοποιήσει για να δημιουργήσει το παιχνίδι του (Εκπαιδευτική Τεχνολογία & Ψηφιακά Εργαλεία Μάθησης).

Η εφαρμογή Cloud stop motion είναι ένα ψηφιακό διαδικτυακό εργαλείο, το οποίο δίνει τη δυνατότητα στον χρήστη να δημιουργήσει βίντεο μικρού μήκους με την τεχνική stop motion. Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να φτιάξουν τις ομάδες τους και να διαχειρίζονται τους μαθητικούς λογαριασμούς για να μπορούν να ελέγχουν και να επεξεργάζονται μαζί με τους μαθητές τους τα project τους. Με αυτή την εφαρμογή μπορούν τα παιδιά να μάθουν να συνεργάζονται, να είναι δημιουργικά και να καλλιεργήσουν δεξιότητες, όπως είναι η συγγραφή σεναρίου και η χρήση ψηφιακών μέσων (Εκπαιδευτική Τεχνολογία & Ψηφιακά Εργαλεία Μάθησης).

Το Pixton είναι άλλο ένα χρήσιμο εργαλείο για τους εκπαιδευτικούς. Μπορούν να το αξιοποιήσουν σαν εργαλείο παρουσίασης ή για να οπτικοποιήσουν μία ιστορία. Οι μαθητές μπορούν να δημιουργήσουν μία δική τους ιστορία κόμικς κι έτσι μπορούν να βελτιώσουν τις ψηφιακές τους δεξιότητες και τη συνεργασία με τους συμμαθητές τους (Εκπαιδευτική Τεχνολογία & Ψηφιακά Εργαλεία Μάθησης).

Όλα τα παραπάνω καινοτόμα εκπαιδευτικά εργαλεία καθώς και πολλά ακόμα έχουν ενσωματωθεί στα επιμορφωτικά προγράμματα των ΚΕΔΙΒΙΜ. Οι εκπαιδευτές εφοδιάζουν τους επιμορφούμενους με τις κατάλληλες γνώσεις για αυτά τα σύγχρονα και ευέλικτα εργαλεία και μέσω των υλοποιήσεων των εργασιών, των εργαστηρίων και της αξιολόγησης είναι σε θέση οι εκπαιδευόμενοι να τα χρησιμοποιήσουν στο δικό τους σχολικό περιβάλλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η Παιδαγωγική προσέγγιση Ιστοριογραμμή/Storyline

Η Ιστοριογραμμή, σύμφωνα με τον Steve Bell, διευθυντή της Storyline Σκωτίας, είναι μία στρατηγική που παρέχει στους/στις εκπαιδευτικούς μία δομή για να ενοποιούν το αναλυτικό πρόγραμμα με έναν ολιστικό και γεμάτο νόημα τρόπο. Ο/η κάθε εκπαιδευτικός σχεδιάζει μία γραμμή, στην οποία επιδιώκεται να καλυφθούν οι στόχοι που έχουν τεθεί από το αναλυτικό πρόγραμμα. Οι μαθητές/τριες καλούνται να δημιουργήσουν χαρακτήρες οι οποίοι θα αναπτύξουν αυτή την ιστορία. Οι εκπαιδευτικοί λοιπόν σχεδιάζουν, αλλά οι μαθητές/τριες φτιάχνουν και αναπτύσσουν την ιστορία

νιώθοντας ότι τους ανήκει. Η παιδαγωγική αυτή προσέγγιση βασίζεται στις ερωτήσεις κλειδιά, στην ενεργητική μάθηση, στην επίλυση προβλημάτων και στη δημιουργική σκέψη. Οι μαθητευόμενοι/ες διαθέτουν ήδη γνώσεις καθώς και ιδέες. Ο/Η εκπαιδευτικός το γνωρίζει, το σέβεται και ο ρόλος του είναι βοηθητικός για να καταφέρουν οι μαθητές/τριες να συνδέσουν την προϋπάρχουσα γνώση με τη νέα. Έχει διαμεσολαβητικό ρόλο και καθοδηγεί τις δραστηριότητες των μαθητών/τριών προς ένα γεγονός το οποίο θα αποτελέσει την κορύφωση της ιστορίας (Ηλιοπούλου, 2021, σ. 11).

Τη δεκαετία του '60, συγκεκριμένα το 1965, το Υπουργείο Παιδείας της Σκωτίας δημοσίευσε την «Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση στη Σκωτία», μία έκθεση που συνιστούσε παιδοκεντρικές προσεγγίσεις στη μάθηση, διαφοροποιημένη ομαδική εργασία, ενσωμάτωση θεματικών περιοχών και διαθεματική εργασία. Με αφορμή αυτή την έκθεση διορίστηκε μία ομάδα εκπαιδευτών προσωπικού για να βοηθήσει τους εκπαιδευτικούς να αλλάξουν την πρακτική τους. Από τις πρώτες μέρες η Ιστοριογραμμή αναπτύχθηκε σε συνεργασία με το προσωπικό του σχολείου, λαμβάνοντας επίσης υπόψη τις πολλές προόδους στην εκπαιδευτική σκέψη. Προσφέρθηκαν πολύ επιτυχημένα εργαστήρια και αυτά αποδείχθηκαν ο καλύτερος τρόπος για να εξηγηθεί η προσέγγιση αυτή που είναι επί της ουσίας διαδραστική. Η ανάπτυξη της Ιστοριογραμμής συνεχίστηκε και αναγνωρίζεται από ορισμένους ως εκπαιδευτική φιλοσοφία. Είναι βασικά μία σχεδιαστική ιδέα που ενθαρρύνει και διαμορφώνει την δημοκρατία και την καλή ιδιότητα του πολίτη. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε μαθητές οποιασδήποτε ηλικίας και για πολλούς σκοπούς (Bell & Harkness).

Οι πολλές ιδέες ή αρχές που αποτελούν τα βασικά μέρη της προσέγγισης της Ιστοριογραμμής αναπτύχθηκαν μέσα από την εμπειρία και τον προβληματισμό επί πολλά χρόνια, δουλεύοντας απευθείας με εκπαιδευτικούς και μαθητές. Τα ταξίδια σε νέες χώρες, η πρόσβαση σε άλλα προγράμματα σπουδών και η συζήτηση με επαγγελματίες συνέβαλαν σε αυτή την εξέλιξη. Απολύτως απαραίτητη ήταν η συνέχιση των μαθημάτων μέσω εργαστηρίων, στα οποία οι συμμετέχοντες λαμβάνουν μέρος σε δραστηριότητες Ιστοριογραμμής. Είναι εξίσου σημαντικός ο αυξανόμενος όγκος της λογοτεχνίας γι' αυτήν την προσέγγιση και τα τελευταία χρόνια ο ιστότοπος Storyline Scotland. Ένα άλλο πιο πρόσφατο χαρακτηριστικό για την εξέλιξη της Ιστοριογραμμής είναι ο αριθμός των φοιτητών σε μεταπτυχιακά και διδακτορικά προγράμματα που βάζουν την Ιστοριογραμμή στο επίκεντρο της έρευνάς τους (Bell & Harkness).

Το «Storyline international» είναι ένας οργανισμός που υποστηρίζει την ανάπτυξη της προσέγγισης της Ιστοριογραμμής με κριτικό και καινοτόμο τρόπο, μοιράζοντας την συνεχή έρευνα, τους πόρους, την ανάπτυξη προγραμμάτων σπουδών και τις εφαρμογές της μεθόδου. Ο Χρυσός Κύκλος είναι ένα μη ανταγωνιστικό φόρουμ για έρευνα στη θεωρία και την πράξη για την προώθηση του επαγγελματισμού και της φιλίας μέσω των σεμιναρίων που διοργανώνονται (Bell & Harkness).

Η Ιστοριογραμμή δημιουργεί μία συνεργασία μεταξύ του εκπαιδευτικού και των μαθητών/τριών, στην οποία ο εκπαιδευτικός σχεδιάζει τη «γραμμή» - τα κεφάλαια της ιστορίας - και οι μαθητές/ήτριες δημιουργούν και αναπτύσσουν την ιστορία. Η «γραμμή» στοχεύει σε ένα συγκεκριμένο περιεχόμενο (γνώση) και στην εξάσκηση δεξιοτήτων, καθώς η ιστορία παρέχει το πλαίσιο μέσα στο οποίο οι μαθητές/ήτριες παρακινούνται να το κάνουν δικό τους. Δημιουργούν τους χαρακτήρες που θα ζωντανέψουν την ιστορία. Η «γραμμή» έχει σχεδιαστεί σε μία σειρά βασικών ερωτήσεων, τις ερωτήσεις- κλειδιά. Η Ιστοριογραμμή δεν αφορά μόνο γνώσεις και δεξιότητες αλλά εξίσου συναισθήματα και συμπεριφορές (Bell & Harkness).

Η Ηλιοπούλου (2021) αναφέρει στο βιβλίο της πως τα κύρια συστατικά της Ιστοριογραμμής είναι τα εξής:

- Η δημιουργία ενός σκηνικού σε ορισμένο τόπο και χρόνο.
- Η επινόηση των χαρακτήρων ή/και των φυσικών στοιχείων.
- Ένας τρόπος ζωής προς διερεύνηση.
- αληθινά προβλήματα προς επίλυση.

Χαρακτηριστικά αναφέρει η Ηλιοπούλου ότι

η Ιστοριογραμμή μπορεί να εφαρμοστεί σε ποικίλα επιστημονικά και γνωστικά πεδία, όπως:

- *Εκπαίδευση εκπαιδευτικών/Εκπαίδευση ενηλίκων*
- *Διδασκαλία γνωστικών αντικειμένων*
- *Ευέλικτη ζώνη*
- *Διδασκαλία δεύτερης γλώσσας*
- *Προφορική ιστορία*
- *Καινοτόμα προγράμματα*
- *Ψηφιακή αφήγηση*
- *Παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού*
- *Λογοτεχνία*
- *Διαφοροποιημένη διδασκαλία*
- *Διαπολιτισμική εκπαίδευση*
- *Μουσειακή εκπαίδευση*
- *Ειδική αγωγή*
- *Μοντελοποίηση*
- *Ψηφιακό παιχνίδι*
- *Φιλοσοφία για/με παιδιά*
- *Οργάνωση και σχεδιασμός εκπαιδευτικών προγραμμάτων*

- *Σχεδιασμός και υλοποίηση υπαίθριων δραστηριοτήτων* (Ηλιοπούλου, 2021, σσ. 21-22)

Θεωρείται μία νεωτερική προσέγγιση διδασκαλίας που εμπλέκει μαθητές/ήτριες από όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες στη μαθησιακή διδασκαλία. Είναι δυνατόν να αξιοποιηθεί και στην εκπαίδευση των εκπαιδευτικών, καθώς οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί θα γίνουν μαθητές/ήτριες, θα θυμηθούν πως είναι να είσαι παιδί, θα επιστρατεύσουν τη φαντασία, τις γνώσεις, τις εμπειρίες και τις δεξιότητές τους. Με αυτόν τον τρόπο θα δομήσουν τη νέα γνώση και θα την ενσωματώσουν στην ήδη υπάρχουσα, όπως ακριβώς κάνουν οι μαθητές/ήτριες τους (Ηλιοπούλου, 2021, σ. 22).

Η προσέγγιση «Ιστοριογραμμή» ενθαρρύνει τα παιδιά να μελετούν και να αναζητούν πληροφορίες με μία πραγματική αίσθηση του σκοπού. Μαθαίνουν να διακρίνουν και να παίρνουν αποφάσεις, καθώς και να δημιουργούν. Υπάρχει, επομένως, ένα μείγμα γνώσεων, δεξιοτήτων, ανάλυσης και δημιουργικότητας μέσα από την εμπειρία της Ιστοριογραμμής και γενικότερα τα παιδιά μαθαίνουν ότι η μάθηση είναι μέσα στις δυνατότητές τους (Bell & Harkness).

Το παιχνίδι χρησιμοποιείται από την Ιστοριογραμμή ως μέσο διδασκαλίας και μάθησης, δίνοντας στους/στις μαθητές/ήτριες τη δυνατότητα εξερευνήσης του εξωτερικού κόσμου και των ιδιοτήτων του. Μέσα από το παιχνίδι οι μαθητές/ήτριες αποκτούν πληροφορίες, αφομοιώνουν ή προσαρμόζουν τις γνώσεις τους. Οι παιγνιώδεις δραστηριότητες, τις οποίες περιλαμβάνει η Ιστοριογραμμή, προάγουν πολλούς από τους στόχους της εκπαίδευσης καθώς και την καλλιέργεια κινητικών και νοητικών δεξιοτήτων. Το παιχνίδι είναι στενά συνυφασμένο με την ιστορία και η εμπλοκή των μαθητών/τριών σε αυτό διευκολύνει τη μάθηση τους. Παρέχονται επίσης ευκαιρίες της καλλιέργειας των δεξιοτήτων επίλυσης προβλημάτων καθώς και της αντιμετώπισης συγκρούσεων (Ηλιοπούλου, 2021, σσ. 27-28).

Ένα από τα πιο πολύτιμα στοιχεία της Ιστοριογραμμής είναι η συνεργασία. Οι κοινωνικές δεξιότητες που αναπτύσσονται μέσω της εργασίας και της επίλυσης προβλημάτων με άλλους, σε μια Ιστοριογραμμή είναι ακριβώς τα είδη των συνεργατικών δεξιοτήτων που είναι απαραίτητα σε μεγαλύτερες αρένες. Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουμε είναι ολοένα και περισσότερα τέτοια που απαιτούν συνεργατικές λύσεις: εντός κοινοτήτων, μεταξύ κρατών και μεταξύ χωρών. Έτσι, η συνεργασία μεταξύ των μαθητών/τριών που εργάζονται με την προσέγγιση της Ιστοριογραμμής μπορεί πραγματικά να προετοιμάσει τους/τις μαθητές/ήτριες για το μέλλον (Stewart-Rinier).

Το κύριο χαρακτηριστικό της Ιστοριογραμμής είναι το στοιχείο της ιστορίας. Δίνει μία κατευθυντήρια γραμμή που πρέπει ο/ η εκπαιδευτικός να την λάβει σοβαρά υπόψιν όταν θα σχεδιάσει και θα εφαρμόσει ένα θέμα. Μία καλή ιστορία πρέπει να έχει κάποια ουσιαστικά χαρακτηριστικά όπως η δομή, το περιεχόμενο και η μορφή. Ο/ η εκπαιδευτικός λειτουργεί όπως ένας συγγραφέας.

Χρειάζεται αρχικά να τραβήξει το ενδιαφέρον των παιδιών για να μπορέσει να συνεχίσει και να οργανωθεί το σκηνικό και οι χαρακτήρες. Είναι σημαντικό να έχει σχεδιαστεί σωστά η Ιστοριογραμμή για να προσφέρει ένα πλαίσιο με νόημα για τις δραστηριότητες των μαθητών/τριών. Έτσι και τα ίδια τα παιδιά περνούν ωραία με τη συμμετοχή τους σε μία ενδιαφέρουσα ιστορία και οι εκπαιδευτικοί μπορούν να γνωρίζουν κάθε στιγμή που βρίσκονται στη διαδικασία εξέλιξης του θέματός τους (Ηλιοπούλου, 2021, σσ. 41-42).

2.1. Βασικές αρχές της Ιστοριογραμμής

Σύμφωνα με τον Creswell η ιστορία είναι ένα κεντρικό μέρος της ανθρώπινης εμπειρίας. Η ιστορία μας, η θρησκεία μας, η κληρονομιά μας έχει περάσει από γενιά σε γενιά μέσω των ιστοριών για χιλιάδες χρόνια. Όταν επιδιώκουμε να κατανοήσουμε τον κόσμο γύρω μας ή την κουλτούρα ενός λαού, ψάχνουμε ιστορίες για να μας διαφωτίσουν. Οι ιστορίες παρέχουν στα παιδιά μία προβλέψιμη, γραμμική δομή και ένα ουσιαστικό πλαίσιο για την εκμάθηση αυτού που προσπαθούμε να διδάξουμε. Η Ιστοριογραμμή χρησιμοποιεί την ισχυρή αυτή αρχή για να διδάξει αυτά που απαιτεί το αναλυτικό πρόγραμμα με τρόπο που καθρεφτίζει την πραγματική ζωή (Creswell).

Η Ηλιοπούλου στο βιβλίο της που ασχολείται με την Ιστοριογραμμή αναφέρει τις αρχές που τη διέπουν και αποτελούν τον κύριο κορμό βάσει του οποίου πρέπει να λειτουργήσει ο/η εκπαιδευτικός που θα επιχειρήσει να υιοθετήσει αυτή την προσέγγιση. Χαρακτηριστικά:

1. Η Ιστοριογραμμή είναι παιδοκεντρική και ομαδοκεντρική.

Χρησιμοποιούνται οι ήδη υπάρχουσες γνώσεις και εμπειρίες των μαθητών/τριών. Το θέμα της Ιστοριογραμμής θα έχει ως αφετηρία τις ιδέες των μαθητών/τριών.

2. Είναι μία ενεργητική μεθοδολογία.

Οι μαθητές/τριες έχουν πολλές ευκαιρίες για να συμμετέχουν ενεργά, να χρησιμοποιήσουν όλες τις αισθήσεις τους για να εξερευνήσουν το περιβάλλον τους και να γνωστοποιήσουν τις ανακαλύψεις τους.

3. Καλλιέργεια υψηλών εσωτερικών κινήτρων μάθησης.

Οι μαθητές/τριες βιώνουν το αίσθημα της κοινής δημιουργίας μέσα από τη συμμετοχή τους στην εξέλιξη της ιστορίας και αυτό αποτελεί ισχυρό κίνητρο μάθησης.

4. Παροχή δομής και στον/στην εκπαιδευτικό και στους/στις μαθητές/τριες.

Ο/η εκπαιδευτικός έχει τη δυνατότητα μέσα από το οργανόγραμμα του θέματος να σχεδιάσει μακροπρόθεσμα ή βραχυπρόθεσμα την Ιστοριογραμμή. Παράλληλα οι μαθητές/τριες δύνανται να δημιουργήσουν το δικό τους οπτικό κείμενο με τις δικές τους ιδέες. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την αυτοπεποίθηση και την ασφάλεια του/της εκπαιδευτικού, καθώς έχει a priori έτοιμο το σχέδιο

εργασίας του/της. Και από την πλευρά του/της μαθητή/τριας δεν χάνεται το ενδιαφέρον γιατί νιώθει ότι μπορεί να καθορίσει την εξέλιξη της ιστορίας.

5. Σύνδεση βασικών δεξιοτήτων με τη ζωή.

Οι δραστηριότητες, οι οποίες περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα, όπως η ανάγνωση, η γραφή, η αριθμηση και άλλες αποκτούν ένα νόημα και οι μαθητές/τριες είναι πιο δεκτικοί/ές στο να τις αποκτήσουν και να τις εξασκήσουν.

6. Έχει δικό της οργανωτικό πλαίσιο.

Λόγω της ποικιλίας των δραστηριοτήτων είναι δυνατόν οι μαθητές/τριες να δουλεύουν με διαφορετικούς τρόπους εργασίας, όπως σε ζευγάρια, σε ομάδες ή/και όλοι μαζί σαν τάξη.

7. Ανταπόκριση της προσέγγισης στην ιδέα του σπειροειδούς προγράμματος σπουδών.

Σύμφωνα με το σπειροειδές πρόγραμμα σπουδών οποιοδήποτε θέμα μπορεί να διδαχθεί σε ένα παιδί ανεξαρτήτου ηλικίας με τον κατάλληλο όμως τρόπο. Οι πληροφορίες παρουσιάζονται αρχικά απλά, όμως καθώς το παιδί μεγαλώνει και είναι ώριμο διδάσκονται πάλι σε πιο σύνθετη μορφή αναλυτικού προγράμματος σπινάλ. Με την Ιστοριογραμμή μπορούν να διδαχθούν θέματα που σχετίζονται με το ίδιο το παιδί και μετέπειτα όσο το σπινάλ ανοίγει, να ενταχθούν και ευρύτερα θέματα.

8. Χειρισμός ευαίσθητων θεμάτων.

Είναι δυνατόν μέσω αυτής της προσέγγισης να εξεταστούν ευαίσθητα θέματα, όπως οι σχέσεις μέσα στην οικογένεια, η ιεράρχηση των αξιών και η πολιτική, χωρίς να θίγονται τα παιδιά. Μέσω των ρόλων που αναλαμβάνουν διασφαλίζεται η προστασία τους. Οι ρόλοι επιτρέπουν στους/στις μαθητές/τριες να εκφράσουν είτε τα δικά τους συναισθήματα και βιώματα, είτε συναισθήματα και βιώματα άλλων ανθρώπων μέσω της ενσυναίσθησης.

9. Ανάδειξη της σπουδαιότητας του εννοιολογικού μοντέλου.

Το εννοιολογικό μοντέλο είναι ένα σκηνικό, μία μακέτα ή κάποιο άλλο μοντέλο που δημιουργούν τα παιδιά πριν έρθουν σε επαφή με το αληθινό. Έτσι είναι σε θέση να παρατηρήσουν και να αναπτύξουν τις ιδέες τους για το πώς φαντάζονται κάτι. Όταν λοιπόν γνωρίσουν αυτό το κάτι θα ξέρουν τι να παρατηρήσουν, τι ερωτήσεις να κάνουν στους ειδικούς, πώς να συγκρίνουν το δικό τους μοντέλο με το αληθινό και πώς να λύσουν τυχόν προβλήματα που είναι πιθανό να αντιμετώπισαν κατά την κατασκευή του μοντέλου τους.

10. Παροχή ενός επαναλαμβανόμενου αλλά συνεχώς εναλλασσόμενου μοτίβου. Μέσω της Ιστοριογραμμής προσφέρονται στα παιδιά πολλές ευκαιρίες για να εξασκήσουν τις ίδιες δεξιότητες πολλαπλές φορές, χωρίς όμως να γίνονται βαρετές.

11. Σύνδεση με την σύγχρονη τεχνολογία.

Όλα τα μέσα της σύγχρονης τεχνολογίας μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την εξέλιξη του θέματος. Υπάρχει η δυνατότητα οι ίδιοι/ες οι μαθητές/τριες να πάρουν πρωτοβουλίες για τη χρήση αυτών των μέσων, χωρίς να θιγεί ο/η εκπαιδευτικός, που είναι πιθανό να αγνοεί κάποια πράγματα.

12. Καλλιέργεια του αμοιβαίου σεβασμού μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών/τριών.

Κατά την διάρκεια της εφαρμογής της Ιστοριογραμμής αναπτύσσεται ανάμεσα στους/στις εκπαιδευτικούς και στους/στις μαθητές/τριες ένα κλίμα συνεργασίας και αμοιβαίου σεβασμού. Και οι δύο πλευρές μοιράζονται τους καρπούς των κόπων της δουλειάς τους, την επιτυχία των αποτελεσμάτων. Ο/η εκπαιδευτικός κάνει την αρχή με τον σχεδιασμό, όμως αυτός εφαρμόζεται και συνεχίζει μόνο με την ανταπόκριση των μαθητών/τριών. Από την άλλη οι μαθητές/τριες στηρίζονται στον/την εκπαιδευτικό για να τους/τις συντονίσει, να τους/τις βοηθήσει στη συνεργασία και να τους/τις εμψυχώσει.

13. Απεύθυνση και χρήση της Ιστοριογραμμής από μαθητές/τριες όλων των δυνατοτήτων. Όλα τα παιδιά είναι λιγότερο ή περισσότερο ικανά να συμμετέχουν σε δραστηριότητες. Τα μεν λιγότερο ικανά μπορούν να εμπλακούν στη δημιουργία όχι τόσο απαιτητικών στοιχείων για το σκηνικό της ιστορίας και σε πιο απλές δραστηριότητες γλωσσικής ανάπτυξης. Τα δε περισσότερο ικανά μπορούν να συμμετέχουν σε πιο σύνθετες δημιουργίες και δραστηριότητες. Τα παιδιά εμπλέκονται μέχρι εκεί που τους επιτρέπουν οι δυνατότητές τους και έτσι συμμετέχουν όλα και εξελίσσονται ολόπλευρα μαζί με την εξέλιξη της ιστορίας (Ηλιοπούλου, 2021, σσ. 39-41).

2.2 Βασικές αρχές του Εποικοδομητισμού

Ο Εποικοδομητισμός ή Κονστρουκτιβισμός ανήκει στις γνωστικές θεωρίες μάθησης και εμφανίστηκε στη δεκαετία του '20. Σε αυτή τη θεωρία η γνώση έχει σχέση με το πως αντιλαμβάνεται το άτομο τον κόσμο μέσω των εμπειριών του. Η μάθηση είναι μία διεργασία, κατά την οποία οι νέες έννοιες δομούνται από τον/την μαθητή/τρια μέσα στο πλαίσιο της ήδη υπάρχουσας γνώσης και των εμπειριών του/της και με την αλληλεπίδραση της ομάδας (Vygotsky, 1978).

Η εποικοδομητική προσέγγιση έχει τις ρίζες της στην αναπτυξιακή και γνωστική ψυχολογία καθώς και στη βιολογία. Τονίζει ότι είναι σημαντικό να έχει ενεργό ρόλο ο/η μαθητής/ήτρια ως δημιουργός της ίδιας του της γνώσης. Ο/η μαθητής/ήτρια καλείται να ανακαλύψει και να κατασκευάσει τη γνώση μέσα από εκπαιδευτικές εμπειρίες που έχουν κατάλληλα οργανωθεί γι' αυτόν/ήν (Δημητριάδης, 2015).

Στην Παιδαγωγική στην Ευρώπη υπήρχε από παλιά μία συστηματική επιστημονική συζήτηση για τον κονστρουκτιβισμό. Είναι ενδιαφέρον ότι χρησιμοποιείται εδώ και χρόνια στην καθημερινή διδασκαλία χωρίς να είχε γίνει ιδιαίτερη αναφορά στο θεωρητικό του υπόβαθρο. Οι λέξεις-κλειδιά για

αυτό είναι: μαθητοκεντρική μάθηση αντί για μάθημα με επίκεντρο το δάσκαλο, αυτοκατευθυνόμενη, συλλογική μάθηση αντί για προσφερόμενα μαθήματα, μαθήματα με project και εργαστήρια αντί για εξειδικευμένα συστηματικά μαθήματα ή ο δάσκαλος να λειτουργεί ως σύμβουλος μάθησης αντί να παραδίδει παραδοσιακά το μάθημα. Αυτές οι συστάσεις επιδοκιμάζονται ειδικά στην περίπτωση των σχολικών μεταρρυθμίσεων, που έρχονται αντιμέτωπες με τις ελλείψεις της προηγούμενης διδασκαλίας, γιατί παρέχουν μία καλή αφετηρία για την υπέρβαση των αδύνατων σημείων. Χρειάζεται όμως προσοχή εκεί όπου πιστεύεται πως η στροφή στον κονστрукτιβισμό και η εγκατάλειψη του συμβατικού θα έλυνε όλα τα σχολικά προβλήματα (Dubs, 1995)

Η κατανόηση "κατασκευάζεται" χρησιμοποιώντας προηγούμενη γνώση για να προχωρήσει ο/η μαθητής/τρια πέρα από τις πληροφορίες που δίνονται. Η προηγούμενη γνώση ανακατασκευάζεται, αντί να ανακτάται ανέπαφη από τη μνήμη. Ο εκπαιδευτικός αναγνωρίζοντας την ήδη υπάρχουσα γνώση, την αξιοποιεί με τον κατάλληλο τρόπο και δίνει στους/στις μαθητές/ήτριες τον απαιτούμενο χρόνο για την κατανόηση των νέων εννοιών. με αυτόν τον τρόπο οι μαθητές/τριες δύνανται να χρησιμοποιήσουν την γνώση που έχουν αποκτήσει και σε άλλες περιπτώσεις. Είναι μία ολοκληρωμένη θεωρία μάθησης, νοητικής αναπαράστασης και διδασκαλίας (Spiro, Feltonovich, Jacobson, & Coulson).

Οι βασικές ιδέες του εποικοδομητισμού είναι οι εξής:

1. Η γνώση κατασκευάζεται ενεργά από τον/την μαθητή/ήτρια και δεν λαμβάνεται παθητικά από εξωτερικούς παράγοντες. Η μάθηση είναι κάτι που γίνεται από τον ίδιο και όχι κάτι που του επιβάλλεται.
2. Οι εκπαιδευόμενοι έρχονται στην μαθησιακή κατάσταση με τις υπάρχουσες ιδέες για πολλά φαινόμενα. Μερικές από αυτές τις ιδέες είναι ad hoc και ασταθείς. Κάποιες άλλες όμως είναι πιο βαθιά ριζωμένες και καλά ανεπτυγμένες.
3. Ο κάθε εκπαιδευόμενος έχει τις δικές του ιδέες για τον κόσμο, αλλά υπάρχουν και πολλές ομοιότητες και κοινά μοτίβα στις ιδέες τους. Μερικές από αυτές τις ιδέες είναι κοινωνικά και πολιτιστικά αποδέκτες και κοινές. Συχνά αποτελούν μέρος της γλώσσας και υποστηρίζονται από μεταφορές κτλ. Επίσης λειτουργούν και ως εργαλεία για την κατανόηση πολλών φαινομένων.
4. Αυτές οι ιδέες έρχονται συχνά σε αντίθεση με τις αποδεκτές επιστημονικές ιδέες και μερικές μπορεί να είναι δύσκολο να αλλάξουν.
5. Η γνώση αναπαρίσταται στον εγκέφαλο ως εννοιολογικές δομές και είναι δυνατόν να μοντελοποιηθεί και να περιγράψει αυτές τις δομές με λεπτομέρεια.
6. Η διδασκαλία πρέπει να λαμβάνει σοβαρά τις ήδη υπάρχουσες ιδέες των εκπαιδευομένων, εάν αυτοί θέλουν να τις αλλάξουν ή να τις αμφισβητήσουν.

7. Παρόλο που η γνώση είναι κατά μία έννοια προσωπική και ατομική, οι εκπαιδευόμενοι κατασκευάζουν τις γνώσεις τους μέσα από την αλληλεπίδραση με τον φυσικό κόσμο, συνεργαζόμενοι σε πολιτιστικά, κοινωνικά και γλωσσικά περιβάλλοντα (Sjøberg).

Ο Piaget, από τους κύριους εκπροσώπους της εποικοδομητικής προσέγγισης, ασχολήθηκε με ένα βασικό ερευνητικό πρόβλημα, γνωσιολογικό αλλά και φιλοσοφικό. «Ποια είναι η φύση της γνώσης; Πώς μεγαλώνει και πώς αναπτύσσεται;». Η επιστημολογική, ερευνητική ατζέντα του αντανακλάται στο όνομα του ιδρύματος, το οποίο ίδρυσε το 1955 στη Γενεύη, το «Διεθνές Κέντρο για την γενετική επιστημολογία». Η έννοια εδώ του «γενετικού» σχετίζεται με τη γένεση και την ανάπτυξη της γνώσης και όχι με την βιολογική κληρονομικότητα (Sjøberg).

Σύμφωνα με τον Piaget, η φύση της γνώσης πρέπει να μελετηθεί εμπειρικά εκεί που πραγματικά κατασκευάζεται και αναπτύσσεται. Αυτό μπορεί να γίνει είτε μέσω της ιστορικής εξέλιξης της γνώσης, όπως απαντάται σε καθιερωμένες επιστήμες (ιδίως στη Φυσική και τα Μαθηματικά), είτε μπορεί να μελετηθεί στην ανάπτυξη και την περαιτέρω εξέλιξη ενός ατόμου. Μπορεί να ειπωθεί ότι η μελέτη του Piaget για την ανάπτυξη των παιδιών ήταν στην πραγματικότητα μόνο για να αποκτήσει εμπειρική πρόσβαση στο επιστημολογικό ερευνητικό του ερώτημα: η ανάπτυξη της σκέψης και η εξέλιξη της λογικής σκέψης (Sjøberg).

Ο Piaget ανέπτυξε τη θεωρία του για τη γνώση βασισμένος σε ιδέες που προέρχονται από τη βιολογία, όπως η διαδικασία προσαρμογής, που βασίζεται στην αφομοίωση και την τροποποίηση/προσαρμογή. Άλλες δικές του έννοιες, όπως η αυτορρύθμιση, υποδηλώνουν επίσης τη βασική του πεποίθηση ότι η ανάπτυξη της νοημοσύνης και της σκέψης θα πρέπει να νοούνται ως η βιολογική προσαρμογή του ατόμου στον εξωτερικό κόσμο (Sjøberg).

Οι Driver και Easley (1978) αναφέρουν ότι ο Piaget αναφερόμενος στη σκέψη των παιδιών όσον αφορά τα φυσικά γεγονότα προσπαθούσε να ανακαλύψει τις ρίζες στην παιδική ηλικία της ιστορικής εξέλιξης της σκέψης των ενηλίκων στις φυσικές επιστήμες. Δεν είναι λοιπόν περίεργο το γεγονός ότι ανέφερε πώς οι ιδέες των παιδιών για τις εξηγήσεις των φαινομένων, βρίσκονται στην πορεία της ιστορίας των επιστημονικών ιδεών. Στη βάση των επιχειρημάτων του για την ανακεφαλαίωση βρίσκεται μία εξελικτική θέση. Όσον αφορά τη σχέση μεταξύ του ανθρώπου, του οργανισμού και του περιβάλλοντός του, δηλαδή ανάμεσα στον άνθρωπο, τον γνώστη και τον κόσμο του γνωστού. Κατασκευάζεται λοιπόν η γνώση μας για τον κόσμο μέσω αισθητηριοκινητικών αλληλεπιδράσεων με αυτόν. Τα φαινόμενα που αντιλαμβανόμαστε έχουν τα χαρακτηριστικά που τους αποδίδουμε λόγω του τρόπου με τον οποίο ο ανθρώπινος εγκέφαλος είναι σχεδιασμένος να διατάσσει και να ερμηνεύει τα ερεθίσματα που δέχεται. Η γνώση μας αναπτύσσεται μέσα από την ενεργό αλληλεπίδραση της εμπειρίας και τις αναπτυσσόμενες δομές που επεξεργάζονται και διατάσσουν τις αντιλήψεις μας. Μπορούμε να επικοινωνήσουμε και να μοιραστούμε τη γνώση λόγω των ομοιοτήτων στο ανθρώπινο

είδος, σε αυτές τις δομές όπως έχουν εξελιχθεί μέσω της αλληλεπίδρασης με κοινά στοιχεία στο περιβάλλον (Driver & Easley, 1978).

Η προοπτική του Piaget αφορούσε κυρίως τις γενικές πτυχές της ανάπτυξης της γνώσης. Δεν τον ενδιέφερε τόσο πολύ η εκπαίδευση και η διδασκαλία ή οι προϋποθέσεις για καλή και αποτελεσματική μάθηση. Ο εποικοδομητισμός αναπτύχθηκε από μία τέτοια πιαζετική προοπτική. Μετέπειτα επήλθε η προσέγγιση από άλλους θεωρητικούς, οι οποίοι έδωσαν μεγαλύτερη έμφαση στις κοινωνικές και πολιτιστικές συνθήκες μάθησης. Αυτό ίσως εξηγεί γιατί υπάρχουν τόσες πολλές πλευρές της εποικοδομητικής προσέγγισης (Sjøberg).

2.3. Συσχέτιση της Ιστοριογραμμής με τον Εποικοδομητισμό

Η Ιστοριογραμμή βασίζεται στη θεωρία του κοινωνικού εποικοδομητισμού. Η θεωρία αυτή σέβεται τις ήδη υπάρχουσες γνώσεις και εμπειρίες του/της μαθητή/τριας και τις λαμβάνει υπόψη, καθώς σε αυτές προσαρτάται η νέα γνώση που εισάγεται καθ' όλη τη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας (Ηλιοπούλου, 2021, σ. 23).

Στην Ιστοριογραμμή δημιουργείται ένα πλαίσιο, όπου το παιδί έχει τη δυνατότητα να μάθει μέσω της ενεργούς συμμετοχής. Προχωρώντας η πλοκή της ιστορίας οδηγεί τους/τις μαθητές/ήτριες σε δραστηριότητες, στις οποίες παρακινούνται να εμπλακούν ενεργά. Έτσι ενεργοποιούν το ενδιαφέρον τους, την περιέργειά τους και τα εσωτερικά τους κίνητρα. Οι μαθητές/ήτριες νιώθουν την ιστορία προσωπική τους υπόθεση, τους ανήκει και ο στόχος είναι να την εξελίσσουν και να την ολοκληρώσουν (Ηλιοπούλου, 2021, σ. 23).

Σύμφωνα με τον Piaget η πνευματική προσαρμογή συνίσταται στην τοποθέτηση ενός μηχανισμού αφομοίωσης και μιας συμπληρωματικής προσαρμογής σε προοδευτική ισορροπία. Προσαρμογή υπάρχει μόνο εάν υπάρχει συνοχή, άρα και αφομοίωση. Όσον αφορά τις σχέσεις μεταξύ των μερών και του συνόλου που καθορίζουν την οργάνωση, είναι αρκετά γνωστό ότι κάθε πνευματική λειτουργία σχετίζεται πάντα με όλα τα άλλα και ότι τα δικά του στοιχεία ελέγχονται από τον ίδιο νόμο. Κάθε σχήμα είναι συντονισμένο έτσι με όλα τα άλλα σχήματα και αποτελεί το ίδιο μια ολότητα με διαφοροποιημένα μέρη (Piaget, 1953).

Με την προσέγγιση της Ιστοριογραμμής εμπλέκονται οι μαθητές/ήτριες τόσο συναισθηματικά όσο και γνωστικά στην μαθησιακή διαδικασία με την βοήθεια της ιστορίας, των αισθήσεων, της εμπειρίας και της δράσης. Οι μαθητές/ήτριες μέσα από το παιχνίδι ρόλων ταυτίζονται με διάφορους κοινωνικούς ρόλους, βιώνουν την όλη κατάσταση και νιώθουν ότι η ιστορία είναι πραγματικά δική τους. Αυτό συμβαίνει γιατί από την αρχή συμμετέχουν στη δημιουργία του σκηνικού, φτιάχνουν τους

χαρακτήρες, εμπλέκονται στην εξέλιξη της ιστορίας και στα συμβάντα. Είναι σε θέση να αλλάξουν τη στάση τους ανάλογα με την κατάσταση, να υιοθετήσουν θετικές συμπεριφορές και να ιεραρχήσουν τις αξίες τους (Ηλιοπούλου, 2021, σ. 28).

Ο εποικοδομητισμός δεν περιορίζεται μόνο στις γνωστικές πτυχές της μάθησης. Συναισθήματα, όπως η αντιμετώπιση της χαράς και του φόβου, καθώς και η προσωπική ταύτιση με το μαθησιακό περιεχόμενο είναι σημαντικά, γιατί η συνεργατική μάθηση, η αντιμετώπιση των λαθών σε περίπλοκες μαθησιακές καταστάσεις, ο αυτοέλεγχος και το να κάνει κάποιος τη δική του εμπειρία χρήσιμη στη μάθηση απαιτούν κάτι περισσότερο από τη λογική (Dubs, 1995).

Κατά την επεξεργασία ενός θέματος και την εξέλιξη της ιστορίας σύμφωνα με τις αρχές της Ιστοριογραφικής εξασκούνται και ενδυναμώνονται οι προϋπάρχουσες αλλά και οι νεοαποκτηθείσες δεξιότητες. Οι μαθητές/ήτριες μέσω της αφομοίωσης και της προσαρμογής δομούν τις γνώσεις τους για το εκάστοτε θέμα, μαθαίνουν να παρατηρούν, να ερευνούν, να ακούν τον συνομιλητή τους, να επιλύουν προβλήματα και να λαμβάνουν αποφάσεις. Έχουν λοιπόν την ευκαιρία να εξασκήσουν αυτές τις δεξιότητες με πολλούς τρόπους κατά τη διάρκεια του μαθήματος (Ηλιοπούλου, 2021, σ. 22).

Από την εποικοδομητική πλευρά, ως προς το περιεχόμενο, το μάθημα πρέπει να βασίζεται σε συνθέτες περιοχές, οι οποίες σχετίζονται με τη ζωή και την εργασία. Θα πρέπει να χρησιμοποιείται ως βάση για τη διδασκαλία η πραγματικότητα των μη δομημένων προβλημάτων και όχι τα απλοποιημένα. Αυτό χρειάζεται επειδή κάτι μπορεί να γίνει κατανοητό σε ένα σύνθετο γενικό πλαίσιο και έτσι να εξεταστούν οι λεπτομέρειες και να εμβαθύνουν οι μαθητές/ήτριες για να μπορέσουν να κατανοήσουν τα μέρη του προβλήματος. Πρέπει λοιπόν να ξεπεραστεί η επικρατούσα «συναρμολόγηση» μεμονωμένων μαθησιακών αντικειμένων γιατί αυτό δεν αρκεί για να οικοδομήσουμε τη γνώση. Πρέπει οι μαθητές/ήτριες να βιώνουν πραγματικές καταστάσεις για να μάθουν. Στο μάθημα πρέπει να δημιουργηθεί από τους δασκάλους ένα ισχυρό μαθησιακό περιβάλλον, στο οποίο οι μαθητές/ήτριες θα αποκτήσουν τις ατομικές τους εμπειρίες και μέσω της ενεργούς συζήτησης και της αλληλεπίδρασης θα κατανοήσουν και θα αποκτήσουν καινούρια γνώση ενσωματώνοντας και τις προηγούμενες γνώσεις τους (Dubs, 1995).

Γίνεται σαφές από τα παραπάνω ότι η προσέγγιση της Ιστοριογραφικής βασίζεται στην γνωστική θεωρία του Εποικοδομητισμού και έχει επηρεαστεί από τις θεωρίες των κύριων εκφραστών του. Βοηθάει τους εκπαιδευτικούς η συσχέτιση αυτή, διότι βαδίζουν σε ήδη γνωστά μονοπάτια, προσθέτοντας κάποια στοιχεία επιπλέον.

Β' ΜΕΡΟΣ: ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1. Μεθοδολογία της έρευνας

Η έρευνα είναι ποσοτικού χαρακτήρα, μη πειραματικού σχεδιασμού με τη χρήση ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου. Το δείγμα αποτέλεσαν 61 τυχαία επιλεγμένοι εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης -νηπιαγωγοί, δάσκαλοι και καθηγητές- οι οποίοι έχουν παρακολουθήσει το εκπαιδευτικό πρόγραμμα με τίτλο «Η καινοτόμα θεματική/ διεπιστημονική προσέγγιση «Ιστοριογραμμή» (Storyline) για τη διδασκαλία σε όλες τις μορφές και βαθμίδες εκπαίδευσης και η εκπαιδευτική αξιοποίηση του σεναρίου και του παιχνιδιού».

Το ερωτηματολόγιο αναρτήθηκε σε σχετικό δικτυακό τόπο. Η ηλεκτρονική διεύθυνση του δικτυακού πόρου του ερωτηματολογίου απεστάλη με τη χρήση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς. Μετά την συλλογή των δεδομένων, εισήχθησαν στο λογισμικό IBM SPSS ® V.27 για την επεξεργασία και ανάλυσή τους.

3.2. Ερωτηματολόγιο

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται αρχικώς από 7 ερωτήσεις δημογραφικού και εργασιακού περιεχομένου των συμμετεχόντων όλες ποιοτικού, κατηγορικού χαρακτήρα όπως

- το φύλο (A1) (Άνδρας, Γυναίκα,) ,
- ηλικία σε έτη (A2) (22-29,30-39, 40-49, 50-59, 60+),
- οικογενειακή κατάσταση (A3) (Έγγαμος, άγαμος, διαζευγμένος, χήρος),
- μορφωτικό επίπεδο (A4) (Απόφοιτος ΑΕΙ/ΤΕΙ, Μεταπτυχιακός Τίτλος, Διδακτορικός Τίτλος),
- σπουδές (A5A) (Νηπιαγωγός, Πρωτοβάθμιας, Δευτεροβάθμιας, εκπαιδευτικός ξένης γλώσσας),
- επάγγελμα (A5B) (ανοικτή ερώτηση, σε περίπτωση μη εκπαιδευτικού) και
- έτη εργασίας (A6) (0-5, 6-10, 11-15, 16-20, 21+, άνεργος).

Ακολουθούν δύο ερωτήσεις (Α7,Α8) που αφορούν το πλήθος και το περιεχόμενο των προγραμμάτων ΚΕΔΙΒΙΜ που έχει παρακολουθήσει ο συμμετέχοντας. Ακολουθούν δύο ερωτήσεις που αφορούν τη γενική αξιολόγηση των προγραμμάτων σχετικά με τον βαθμό του εμπλουτισμού γνώσεων και την ανάδειξη των δεξιοτήτων (Α9) που προσφέρουν τα προγράμματα του ΚΕΔΙΒΙΜ, καθώς και τον βαθμό της αντιλαμβανόμενης σημαντικότητας (Α10) που έχει η παρακολούθηση των προγραμμάτων αυτών για τους εκπαιδευτικούς.

Στη συνέχεια και αφού ο ερωτώμενος απαντήσει για το πότε παρακολούθησε το πρόγραμμα της (11) Ιστοριογραμμής, ερωτάται γενικά στο κατά πόσο το συγκεκριμένο πρόγραμμα της Ιστοριογραμμής βοήθησε στη διεύρυνση γνώσεων και στην επαγγελματική ανάπτυξη (12). Κατόπιν υπάρχουν έξι δηλώσεις (13Α...13ΣΤ) οι οποίες αναφέρονται στις διαστάσεις της ανάπτυξης, τόσο επαγγελματικής όσο και προσωπικής, που προσφέρει το πρόγραμμα της Ιστοριογραμμής. Δηλαδή κατά πόσο συμφωνεί ο συμμετέχοντας με τη δήλωση ότι το πρόγραμμα

- καλύπτει κενά σπουδών,
- εφοδιάζει με αποτελεσματικά, σύγχρονα εργαλεία τη διδασκαλία,
- συνεισφέρει στον συνεργατικό τρόπο μάθησης μεταξύ μαθητών και εκπαιδευτικών,
- στοχεύει στην απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων αλλά και στην καλλιέργεια συναισθημάτων και στάσεων,
- βοηθάει στον εμπλουτισμό της διδασκαλίας με νέες καινοτόμες, παιδαγωγικές μεθόδους και
- συνεισφέρει στην εξάσκηση ανάπτυξης θεμάτων και τον σχεδιασμό εκπαιδευτικών προγραμμάτων, ψηφιακών εφαρμογών, ψηφιακών και μη ψηφιακών παιχνιδιών.

Και οι έξι δηλώσεις είναι διατακτικής κλίμακας απόκρισης, τύπου Likert, συμφωνίας με τη δήλωση (Καθόλου, ..., Πάρα πολύ).

Εν συνεχεία, υπάρχουν τρεις ερωτήσεις (14α,14β,14γ) που αφορούν την εφαρμογή της προσέγγισης της Ιστοριογραμμής στη διδασκαλία. Δηλαδή, αν χρησιμοποιείται (κατηγορική), πώς χρησιμοποιείται (ανοικτή ερώτηση) και αν άρεσε στους μαθητές (κατηγορική).

Κατόπιν, υπάρχουν ερωτήσεις που αφορούν την αξιολόγηση της προσέγγισης της Ιστοριογραμμής από τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς σχετικά με την ευχρηστία της μεθόδου, τη δημιουργικότητα και την αποτελεσματικότητά της ως εργαλείο και την καινοτομία που εισάγει στην εκπαιδευτική πρακτική και την τεκμηρίωση αυτών (15α,15β,16α,16β). Οι ερωτήσεις 15β και 16β είναι ανοιχτού τύπου.

Οι ερωτήσεις 17α έως 17ζ αφορούν τον αντιλαμβανόμενο βαθμό βοήθειας που προσφέρει η προσέγγιση της Ιστοριογραμμής στον εκπαιδευτικό τόσο σε ατομικό επίπεδο όσο και κατά την τέλεση εκπαιδευτικών πρακτικών. Όλες δε αποκρίνονται στην ίδια διατακτική κλίμακα τύπου Likert (1=Καθόλου,...5=Πάρα πολύ).

Οι ερωτήσεις 18 και 19 αφορούν η μεν πρώτη στο αν ο ερωτώμενος θα πρότεινε το πρόγραμμα σε άλλους συναδέλφους, ενώ η δεύτερη αφορά το πρόγραμμα το οποίο θα επέλεγε ο ερωτώμενος με βάση ορισμένα κριτήρια (εποικοδομητικό, βοηθητικό και ενδιαφέρον).

Τέλος η ερώτηση 20α αφορά στο αν ο ερωτώμενος θα άλλαζε κάτι στο πρόγραμμα της Ιστοριογραμμής, και αν ναι τι θα ήταν αυτό (20β).

Συνολικά υπάρχουν 37 στοιχεία που συγκροτούν το ερωτηματολόγιο εκ των οποίων τα 7 αφορούν ερωτήσεις ανοικτού τύπου. (Αν δεν είστε εκπαιδευτικός, τι επαγγέλλεστε; Προγράμματα_ΚΕΔΙΒΙΜ που έχετε παρακολουθήσει, Πότε παρακολουθήσατε το πρόγραμμα της Ιστοριογραμμής; Γράψτε σύντομα το πώς χρησιμοποιείτε την Ιστοριογραμμή στο μάθημά σας., Αν η προηγούμενη απάντησή σας είναι ναι (εύχρηστο, δημιουργικό), για ποιον λόγο; Αν η προηγούμενη απάντηση είναι ναι (καινοτομία), για ποιον λόγο και προς ποια κατεύθυνση; Αν η προηγούμενη απάντηση είναι ναι (αν θα άλλαζε στο πρόγραμμα κάτι), τι θα ήταν αυτό και γιατί;). Όλες οι υπόλοιπες είναι ποιοτικές μεταβλητές (κατηγορικές ή διατακτικές).

3.3. Στατιστική ανάλυση

Δεδομένου ότι όλες οι ερωτήσεις είναι ποιοτικές (κατηγορικές ή διατακτικές) παρουσιάζονται και ερμηνεύονται οι απόλυτες και σχετικές (ποσοστά) συχνότητες των αντίστοιχων μεταβλητών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Αποτελέσματα

4.1. Δείγμα

Το δείγμα αποτελείται από 61 συμμετέχοντες. Συντριπτική ήταν η υπεροχή των γυναικών στο δείγμα (N=56 , 91,8%) σε σχέση με τους άντρες (N=5, 8,2%). Το 32,8% (N=20) του δείγματος ανήκει στην ηλικιακή ομάδα 30 έως 39 ετών, το 27,9% (N=17) στην ηλικιακή ομάδα 40 έως 49 ετών, το 19,7% (N=12) στην ηλικιακή ομάδα 22 έως 29 ετών, το 14,8% (N=9) στην ηλικιακή ομάδα 50 έως 59 ετών και το 4,9% (N=3) στην ηλικιακή ομάδα των 60 και άνω ετών.

Το 55,7% (N=34) ήταν έγγαμοι, το 37,7% άγαμοι (N=23) και το 6,6% (N=4) διαζευγμένοι. Το 42,6% (N=26) του δείγματος ήταν εκπαιδευτικοί της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, το 29,5% (N=18) ήταν νηπιαγωγοί, το 18% (N=11) εκπαιδευτικοί δευτεροβάθμιας ενώ 1 (1,6%) δήλωσε μεταπτυχιακός Φοιτητής στις Επιστήμες της Αγωγής με επαγγελματική δραστηριότητα τη στιγμή της έρευνας, λογιστής.

Το 57,4% (N=35) του δείγματος είναι απόφοιτοι ΑΕΙ/ΤΕΙ και ένα 41% (N=25) του δείγματος είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου ενώ υπήρξε και μια συμμετοχή ατόμου με διδακτορικό τίτλο σπουδών. Το 30,5% (N=18) του δείγματος δηλώνουν έως πέντε χρόνια εργασίας, το 22% (N=13) δηλώνουν από έξι έως δέκα έτη εργασίας, το 16,9% (N=10) δηλώνουν από 11 έως 15 έτη εργασίας ενώ το ίδιο ποσοστό δηλώνει από 16 έως 20 έτη εργασίας. Πάνω από 21 χρόνια εργασίας δηλώνει το 13,6% (N=8) του δείγματος. Όλοι οι συμμετέχοντες είναι εργαζόμενοι (0% άνεργοι).

Το 45,9% (N=28) των συμμετεχόντων δηλώνει ότι έχει παρακολουθήσει ένα πρόγραμμα ΚΕΔΙΒΙΜ ενώ το 29,5% (N=18) δηλώνει ότι έχει παρακολουθήσει δύο προγράμματα του ίδιου φορέα. Το 24,6% (N=15) δηλώνει ότι έχει παρακολουθήσει περισσότερα από δύο προγράμματα. Συνεπώς περίπου τρεις στους τέσσερις συμμετέχοντες έχουν συμμετάσχει σε ένα ή δύο προγράμματα ΚΕΔΙΒΙΜ (Πίνακας 1).

Πίνακας 1. Δημογραφικά - Εργασιακά Χαρακτηριστικά Δείγματος

		n	%
Φύλο	Άντρας	5	8,2
	Γυναίκα	56	91,8
	Σύνολο:	61	100,0
Ηλικία	22-29 ετών	12	19,7
	30-39 ετών	20	32,8
	40-49 ετών	17	27,9
	50-59 ετών	9	14,8
	>60	3	4,9
	Σύνολο:	61	100,0
Οικογενειακή Κατάσταση	Έγγαμος/η	34	55,7
	Άγαμος/η	23	37,7
	Διαζευγμένος/η	4	6,6
	Χήρος/η	0	0,0
	Σύνολο:	61	100,0
Σπουδές	Νηπιαγωγός	18	29,5
	Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης	26	42,6
	Εκπαιδευτικός Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης	11	18,0
	Εκπαιδευτικός ξένης γλώσσας	4	6,6
	Άλλο	1	1,6
	Μεταπτυχιακός Φοιτητής Επιστήμες της Αγωγής	1	1,6
	Σύνολο:	61	100,0
	Μορφωτικό Επίπεδο	Απόφοιτος ΑΕΙ/ΤΕΙ	35
Κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών		25	41,0
Κάτοχος διδακτορικού τίτλου σπουδών		1	1,6
Σύνολο:		61	100,0
Έτη Εργασίας	Έως 5 χρόνια	18	30,5
	6-10 χρόνια	13	22,0
	11-15 χρόνια	10	16,9
	16-20 χρόνια	10	16,9
	Πάνω από 21 χρόνια	8	13,6
	Είμαι άνεργος/η	0	0,0
Σύνολο:	59	100,0	
Πόσα προγράμματα επιμόρφωσης σε ΚΕΔΙΒΙΜ έχετε παρακολουθήσει;	Ένα	28	45,9
	Δύο	18	29,5
	Παραπάνω από δύο	15	24,6
Σύνολο:	61	100,0	

4.2. Γενική Αξιολόγηση Προγραμμάτων

Πάνω από οκτώ στους δέκα συμμετέχοντες θεωρούν πάρα πολύ σημαντική τη συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε αντίστοιχα προγράμματα επιμόρφωσης. Ωστόσο, το 54,1% θεωρεί ότι σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό βοηθήθηκε στο να εμπλουτίσει και να αναδείξει τις δεξιότητές του και να εξελιχθεί επαγγελματικά μέσα από τα προγράμματα επιμόρφωσης, ενώ το 59% θεωρεί ότι σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό βοηθήθηκε στο να εμπλουτίσει και να αναδείξει τις δεξιότητές του και να εξελιχθεί επαγγελματικά μέσα από το συγκεκριμένο πρόγραμμα της Ιστοριογραφικής. Παρατηρείται μια διαφορά μεταξύ του πολύ και του πάρα πολύ ανάμεσα στη θεώρηση της σημαντικότητας και της αντιλαμβανόμενης βοήθειας που έλαβαν οι συμμετέχοντες. Αυτό πιθανά οφείλεται σε κάποια σύγχυση ως προς το περιεχόμενο των ερωτήσεων 9 και 12 οι οποίες περιέχουν δύο διαφορετικές διαστάσεις, όχι απαραίτητα συσχετισμένες. Ενώ ναι μεν μπορεί τα προγράμματα να βοήθησαν πάρα πολύ στον εμπλουτισμό και την ανάδειξη δεξιοτήτων ή τη διεύρυνση των γνώσεων, ωστόσο, ίσως, να μην συνέβη το ίδιο, τουλάχιστον σε επίσης πάρα πολύ έντονο βαθμό, με την επαγγελματική εξέλιξη ή το αντίστροφο. Πιθανώς εδώ, για τους εκπαιδευτικούς, να μην είναι σαφής ο διαχωρισμός της βοήθειας (από τη συμμετοχή στα προγράμματα και συνολικά και μεμονωμένα της Ιστοριογραφικής) ανάμεσα στον εμπλουτισμό γνώσεων ή ανάπτυξη δεξιοτήτων και της επαγγελματικής ανέλιξης δηλαδή για το ένα να συμβαίνει και για το άλλο όχι στον ίδιο βαθμό. Συνεπώς θα ήταν καλύτερα σε έναν μελλοντικό σχεδιασμό ερωτηματολογίου ένας διαχωρισμός των ανωτέρω δύο διαστάσεων.

Πίνακας 2. Αξιολόγηση Προγραμμάτων

	Καθόλου		Λίγο		Αρκετά		Πολύ		Πάρα πολύ		Total	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
9.Πιστεύετε ότι σας βοήθησαν να εμπλουτίσετε και να αναδείξετε τις δεξιότητές σας και να εξελιχθείτε επαγγελματικά;	1	1,6	0	0,0	3	4,9	24	39,3	33	54,1	61	100,0
10.Πιστεύετε ότι είναι σημαντικό οι εκπαιδευτικοί να συμμετέχουν σε αντίστοιχα προγράμματα επιμόρφωσης;	1	1,6	0	0,0	3	4,9	8	13,1	49	80,3	61	100,0

12. Η παρακολούθηση του προγράμματος Ιστοριογραμμής σας βοήθησε να διευρύνετε τις γνώσεις σας και να αναπτυχθείτε επαγγελματικά;	1	1,6	0	0,0	3	4,9	21	34,4	36	59,0	61	100,0
--	---	-----	---	-----	---	-----	----	------	----	------	----	-------

4.3. Αποτελεσματικότητα Προγράμματος Ιστοριογραμμής

Το 58,3% των ερωτώμενων (N=35) θεωρούν ότι το πρόγραμμα της Ιστοριογραμμής, σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό είναι αρωγός στον εμπλουτισμό της διδασκαλίας που εφαρμόζει ο εκπαιδευτικός με νέες καινοτόμες παιδαγωγικές μεθόδους και τεχνικές, ενώ παράλληλα συνεισφέρει στην εξάσκηση ανάπτυξης θεμάτων και τον σχεδιασμό εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Επίσης το 56,7% (N=34) θεωρεί ότι σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό το πρόγραμμα συνεισφέρει σε έναν συνεργατικό τρόπο μάθησης μεταξύ του εκπαιδευτικού και των μαθητών. Σε ικανοποιητικό βαθμό θεωρεί το 36,1% (N=22) ότι το πρόγραμμα της Ιστοριογραμμής καλύπτει κενά σπουδών των επιμορφούμενων ενώ το 39,3% (N=24) θεωρεί ότι το συγκεκριμένο πρόγραμμα καλύπτει τα ίδια κενά σε πολύ μεγάλο βαθμό. Το 83,3% (N=50) θεωρεί από πολύ έως πάρα πολύ μεγάλο βαθμό ότι το πρόγραμμα εφοδιάζει τους επιμορφούμενους με αποτελεσματικά, σύγχρονα εργαλεία ενώ το 88,4% (N=53) δηλώνει ότι σε πολύ έως πάρα πολύ μεγάλο βαθμό το πρόγραμμα στοχεύει στην απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων αλλά και στην καλλιέργεια συναισθημάτων και στάσεων. Είναι προφανής, συνεπώς, η θετικότερη στάση της συντριπτικής πλειοψηφίας των συμμετεχόντων για τα οφέλη που προκύπτουν από τη συμμετοχή σε αυτό το πρόγραμμα της Ιστοριογραμμής σε όλες τις αναφερόμενες διαστάσεις αποτελεσματικότητας εκτός ίσως από αυτήν της κάλυψης των κενών σπουδών.

Πίνακας 3. Διαστάσεις Εκπαιδευτικής Αποτελεσματικότητας Προγράμματος Ιστοριογραμμής

	Καθόλου		Λίγο		Αρκετά		Πολύ		Πάρα πολύ		Σύνολα:	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Το πρόγραμμα Ιστοριογραμμής:												
Καλύπτουν κενά από τις σπουδές των επιμορφωμένων.	2	3,3	4	6,6	22	36,1	24	39,3	9	14,8	61	100,0
Εφοδιάζουν τους επιμορφωμένους με αποτελεσματικά, σύγχρονα εργαλεία	1	1,7	1	1,7	8	13,3	24	40,0	26	43,3	60	100,0
Συνεισφέρουν σε έναν συνεργατικό τρόπο μάθησης μεταξύ του εκπαιδευτικού και των μαθητών.	1	1,7	0	0,0	6	10,0	19	31,7	34	56,7	60	100,0

Στοχεύουν στην απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων αλλά και στην καλλιέργεια συναισθημάτων και στάσεων.	1	1,7	0	0,0	6	10,0	25	41,7	28	46,7	60	100,0
Βοηθούν να εμπλουτίσει την διδασκαλία του με νέες καινοτόμες παιδαγωγικές μεθόδους και τεχνικές.	1	1,7	0	0,0	6	10,0	18	30,0	35	58,3	60	100,0
Συνεισφέρουν στην εξάσκηση ανάπτυξης θεμάτων και τον σχεδιασμό εκπαιδευτικών προγραμμάτων.	1	1,7	0	0,0	7	11,7	17	28,3	35	58,3	60	100,0

4.4. Εφαρμογή της Ιστοριογραμμής

Από τα πλέον παράδοξα αποτελέσματα, το οποίο ίσως οφείλεται στην αστοχία των ερωτήσεων. Στην ερώτηση αν γίνεται χρήση της προσέγγισης της Ιστοριογραμμής, πιθανώς με «Ναι» απάντησαν αυτοί που κάνουν, κατά κάποιο τρόπο, συστηματική χρήση, ενώ με το «κάποιες φορές» αυτοί που κάνουν μάλλον περιστασιακή. Δεν μπορούμε να βρούμε κάτι διαφορετικό δεδομένου ότι η ερώτηση έχει λανθασμένη κλίμακα απόκρισης. Δηλαδή θα έπρεπε να ήταν είτε διχοτομική κατηγορική (Ναι , Όχι) είτε διατακτικής κλίμακας συχνότητας (πχ Καθόλου, Σπάνια, Λίγες φορές κλπ). Πέραν του ανωτέρω αυτοί που απάντησαν Ναι ή Κάποιες φορές χρήση έχουν άθροισμα 57 ενώ απάντησαν όλοι (N=61) στην ερώτηση πως φάνηκε στους μαθητές σας!

Παραβλέποντας τα προαναφερόμενα, έστω και κάποια χρήση κάνει το 93,4% των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών, ενώ σχεδόν όλοι δηλώνουν ότι άρεσε στους μαθητές. Γίνεται σαφές ότι τίθεται ο εξής προβληματισμός. Ενώ όλοι (σχεδόν) αναφέρουν ότι άρεσε στους μαθητές, το 45,9% (N=28) αναφέρει ότι κάνει χρήση «Κάποιες φορές». Πιθανώς να περίμενε κάποιος ότι η - σύμφωνα με την άποψη των εκπαιδευτικών - ευαρέσκεια των μαθητών να συνοδευόταν από υψηλότερα ποσοστά του «Ναι» εις βάρος του κάποιες φορές. Δηλαδή, με άλλα λόγια, εφόσον άρεσει στους μαθητές γιατί δεν γίνεται συστηματική χρήση. Ως εκ τούτου, μελλοντικά προτείνεται η εξέταση παραγόντων μη συστηματικής χρήσης της προσέγγισης.

Πίνακας 4.Εφαρμογή της Προσέγγισης της Ιστοριογραμμής

		N	%
Χρησιμοποιείτε στη διδασκαλία σας την διδακτική προσέγγιση της Ιστοριογραμμής;	Ναι	29	47,5
	Όχι	4	6,6
	Κάποιες φορές	28	45,9
	Total	61	100,0
Αν χρησιμοποιείτε την Ιστοριογραμμή στο μάθημά σας πώς φάνηκε στους/στις μαθητές/ήτριες σας;	Τους άρεσε	59	96,7
	Δεν τους άρεσε	0	0,0
	Αδιαφόρησαν	2	3,3
	Total	61	100,0

4.5. Απόψεις για την Ιστοριογραμμή ως εκπαιδευτικό εργαλείο

Το 95,1% (N=58) θεωρεί εύχρηστο, εκπαιδευτικό και αποτελεσματικό εργαλείο τη διδακτική προσέγγιση της Ιστοριογραμμής ενώ το 96,7% (N=59) τη θεωρεί καινοτόμο μέθοδο που μπορεί να βοηθήσει την εκπαιδευτική πράξη. Ωστόσο, το 45,9% (N=28) όπως είδαμε πριν, κάνει χρήση κάποιες φορές και όχι συστηματικά. Αυτό ενισχύει την ανάγκη για μελλοντική διερεύνηση των παραγόντων που εμποδίζουν την εφαρμογή της διδακτικής προσέγγισης της Ιστοριογραμμής.

Πίνακας 5. Απόψεις για τη Ιστοριογραμμή

		n	%
Πιστεύετε ότι η Ιστοριογραμμή είναι ένα εύχρηστο, δημιουργικό και αποτελεσματικό εκπαιδευτικό εργαλείο;	Ναι	58	95,1
	Όχι	0	0,0
	Δεν ξέρω	3	4,9
	Σύνολα:	61	100,0
Πιστεύετε ότι η Ιστοριογραμμή είναι μια καινοτόμα μέθοδος που μπορεί να βοηθήσει την εκπαιδευτική πράξη;	Ναι	59	96,7
	Όχι	0	0,0
	Δεν ξέρω	2	3,3
	Σύνολα:	61	100,0

4.6. Αποτελεσματικότητα εφαρμογής Ιστοριογραμμής

Στην προηγούμενη ερώτηση «Η παρακολούθηση του προγράμματος Ιστοριογραμμής σας βοήθησε να διευρύνετε τις γνώσεις σας και να αναπτυχθείτε επαγγελματικά;», «Πάρα πολύ» απάντησε το 59% του δείγματος. Στην ερώτηση «Η Ιστοριογραμμή σας βοήθησε να βελτιώσετε: Γνώσεις και δεξιότητες» (Πίνακας 6), «πάρα πολύ» απάντησε το 25% (N=15). Θεωρούμε ότι στην πρώτη περίπτωση η ερώτηση αναφέρεται στο πρόγραμμα αυτό κάθε αυτό, όταν αναφέρεται στη διεύρυνση των γνώσεων, ενώ η δεύτερη ερώτηση αναφέρεται στη μετέπειτα περίοδο ενασχόλησης ή εφαρμογής αυτής (της διδακτική προσέγγιση της Ιστοριογραμμής). Το 68,3% (N=41) θεωρεί ότι η Ιστοριογραμμή βοήθησε πάρα πολύ στην οργάνωση της αλληλεπιδραστικής διδασκαλίας (Πίνακας 6). Το 70% (N=42) υποστηρίζει ότι η προσέγγιση της Ιστοριογραμμής βοήθησε πάρα πολύ στη βελτίωση της υλοποίησης καινοτόμων εκπαιδευτικών προγραμμάτων (Πίνακας 6) παρά το γεγονός ότι το 58% υποστηρίζει ότι το πρόγραμμα της Ιστοριογραμμής βοηθά τους επιμορφωμένους εκπαιδευτικούς να εμπλουτίσουν τη διδασκαλία τους με νέες καινοτόμες παιδαγωγικές μεθόδους και τεχνικές. Το 55% (N=33) δηλώνει ότι η Ιστοριογραμμή βοηθά πάρα πολύ στη βελτίωση του σχεδιασμού εκπαιδευτικών προγραμμάτων (Πίνακας 6) κάτι ανάλογο δηλαδή με το 58,3% (N=35) που είδαμε προηγούμενα και αναφέρει ότι το πρόγραμμα της Ιστοριογραμμής συνεισφέρει στην εξάσκηση ανάπτυξης θεμάτων και τον σχεδιασμό εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Γενικά, πιο χαμηλά αν και πάλι σε υψηλό βαθμό, έχει βαθμολογηθεί ως προς την συνεισφορά της Ιστοριογραμμής η υλοποίηση ψηφιακών στοιχείων. Συγκεκριμένα, το 38,3% (N=23) δηλώνει ότι η Ιστοριογραμμή βοηθάει πάρα πολύ στο σχεδιασμό ψηφιακών εφαρμογών ενώ το 31,7% (N=19) δηλώνει ότι η Ιστοριογραμμή βοηθάει πάρα πολύ στο σχεδιασμό ψηφιακών ή μη παιχνιδιών (Πίνακας 6).

Πίνακας 6. Απόψεις βελτίωσης δεξιοτήτων μέσω της προσέγγισης της Ιστοριογραφμής

Η Ιστοριογραφμής σας βοήθησε να βελτιώσετε:	Καθόλου		Λίγο		Αρκετά		Πολύ		Πάρα πολύ		Σύνολα:	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Γνώσεις και δεξιότητες	0	0,0	1	1,7	16	26,7	28	46,7	15	25,0	60	100,0
Σχεδιασμό εκπαιδευτικών προγραμμάτων	0	0,0	0	0,0	7	11,7	20	33,3	33	55,0	60	100,0
Σχεδιασμό ψηφιακών εφαρμογών	1	1,7	3	5,0	14	23,3	19	31,7	23	38,3	60	100,0
Σχεδιασμό ψηφιακών ή μη παιχνιδιών	0	0,0	4	6,7	11	18,3	26	43,3	19	31,7	60	100,0
Οργάνωση αλληλεπιδραστικής διδασκαλίας	0	0,0	1	1,7	7	11,7	11	18,3	41	68,3	60	100,0
Υλοποίηση καινοτόμων εκπαιδευτικών προγραμμάτων	0	0,0	0	0,0	7	11,7	11	18,3	42	70,0	60	100,0
Δημιουργία ψηφιακού περιβάλλοντος	1	1,7	6	10,0	9	15,0	18	30,0	26	43,3	60	100,0

4.7. Πρόταση παρακολούθησης προγράμματος και προτάσεις βελτίωσης

Το πρόγραμμα της Ιστοριογραμμής διαπιστώνεται πως τυγχάνει μεγάλης αποδοχής από τους συμμετέχοντες αφού το 95,1% (N=58) αυτών θα πρότεινε το πρόγραμμα σε άλλους συνάδελφους, ενώ το 90,2% (N=55) αν έπρεπε να επιλέξουν κάποιο επικοινωνιακό και ενδιαφέρον πρόγραμμα, αυτό θα ήταν το πρόγραμμα της Ιστοριογραμμής. Τρεις στους τέσσερις συμμετέχοντες δεν θα άλλαζαν τίποτα στο πρόγραμμα, ενώ το 13,3% (N=8) δεν ξέρει αν θα άλλαζε κάτι. Το 11,7% (N=7) αναφέρει ότι θα επιθυμούσε όχι τόσο θεωρητική προσέγγιση αλλά περισσότερο πρακτική εφαρμογή της προσέγγισης (δια ζώσης, βιωματική).

Πίνακας 7. Προτάσεις

		N	%
18.Θα προτείνετε το πρόγραμμα της Ιστοριογραμμής σε άλλους συναδέλφους;	Σίγουρα ναι	58	95,1%
	Ίσως	2	3,3%
	Σίγουρα όχι	0	0,0%
	Δεν ξέρω	1	1,6%
	Σύνολο:	61	100,0%
19.Αν έπρεπε να επιλέξετε το πιο επικοινωνιακό, βοηθητικό, ενδιαφέρον πρόγραμμα για εσάς θα ήταν	Το πρόγραμμα της Ιστοριογραμμής	55	90,2%
	Άλλο πρόγραμμα	6	9,8%
	Σύνολο:	61	100,0%
20.α.Θα αλλάζατε κάτι στο πρόγραμμα της Ιστοριογραμμής;	Ναι	7	11,7%
	Όχι	45	75,0%
	Δεν ξέρω	8	13,3%
	Σύνολο:	60	100,0%

4.8. Ερωτήσεις ανοικτού τύπου

Στην ερώτηση 8 και σχετικά με το σε ποια προγράμματα έχουν συμμετάσχει οι συμμετέχοντες, όπως ήταν αναμενόμενο από τον αρχικό σχεδιασμό, όλοι έχουν συμμετάσχει ή συμμετέχουν στο πρόγραμμα της Ιστοριογραμμής. Από εκεί και πέρα οι συμμετέχοντες έχουν συμμετάσχει επίσης σε προγράμματα ειδικής αγωγής και ψυχολογίας, διαπολιτισμικής, περιβαλλοντικής και ψηφιακής εκπαίδευσης. Στην ερώτηση για το πώς χρησιμοποιήθηκε η Ιστοριογραμμή στο μάθημα (14B), η συντριπτική πλειοψηφία απάντησε πού και γιατί χρησιμοποιήθηκε και όχι το πώς χρησιμοποιήθηκε κάτι το οποίο ήταν μάλλον αναμενόμενο δεδομένου ότι το πώς χρησιμοποιήθηκε απαιτούσε χρόνο και αρκετή περιγραφή. Κυρίως χρησιμοποιήθηκε σε καινοτόμα (κατά κρίση) προγράμματα, σε εργαστήρια δεξιοτήτων, σε περιβαλλοντικά προγράμματα. Οι λόγοι χρήσης της Ιστοριογραμμής είναι, για να κρατηθεί το ενδιαφέρον των μαθητών για το αντικείμενο διδασκαλίας, για λόγους ευκολότερης κατανόησης του αντικείμενου διότι είναι ευχάριστο για τους μαθητές, για οργανωτικούς λόγους και για λόγους σχεδιασμού μαθήματος.

Αναφορικά με την ανοικτή ερώτηση που αφορά τους λόγους για τους οποίους οι συμμετέχοντες θεωρούν την προσέγγιση της Ιστοριογραμμής εύχρηστο, δημιουργικό και αποτελεσματικό εκπαιδευτικό εργαλείο, (15β) οι συμμετέχοντες έκαναν διάφορες αναφορές. Κυρίως στέκονται στο πλαίσιο που δημιουργεί η προσέγγιση παρέχοντας μια δομή η οποία δύναται να κινητοποιήσει τα παιδιά να σχεδιάζουν, να πειραματίζονται και να υλοποιούν μαζί με τον εκπαιδευτικό σε συνθήκη συνεργατικής, φιλικής και ευχάριστης μάθησης. Η βιωματική λειτουργία λειτουργεί ενισχυτικά στη διαρκή εμπλοκή του συνόλου των μαθητών με το αντικείμενο παρέχοντας ευελιξία στον εκπαιδευτικό να συνδυάσει διαφορετικά μαθήματα. Η μαθητοκεντρική φύση της προσέγγισης βοηθά το μαθητή να οικοδομήσει ο ίδιος τη γνώση σε ένα περιβάλλον πνευματικής δημιουργικότητας ανεξάρτητα από την προσωπικότητα ή τις ιδιαιτερότητές του παρέχοντας κίνητρα συμμετοχής μέσω των βιωματικών χαρακτηριστικών της, ενώ παράλληλα αυξάνει την αντίληψη του σε δύσκολα κατανοητές έννοιες ή αντικείμενα μελέτης.

Αναφορικά με την ανοικτή ερώτηση (16β) που αφορά τους λόγους για τους οποίους οι συμμετέχοντες θεωρούν την προσέγγιση της Ιστοριογραμμής ως μια καινοτόμα μέθοδο που μπορεί να βοηθήσει την εκπαιδευτική πράξη, οι συμμετέχοντες δηλώνουν ότι η μέθοδος διαφοροποιείται έντονα της παρωχημένης μετωπικής διδασκαλίας δεδομένου ότι διασφαλίζει σε μεγάλο βαθμό την ενεργή συμμετοχή όλων των εμπλεκομένων, στη μαθητική πράξη, μερών, σύνολο μαθητών και εκπαιδευτικών. Το κέντρο αποτελεί ο μαθητής, ανεξάρτητα των ιδιαιτεροτήτων του, δεδομένου των βιωματικών χαρακτηριστικών της προσέγγισης τα οποία, παράλληλα, διασφαλίζουν την ανάπτυξη της

δημιουργικότητας, της κριτικής σκέψης και ικανότητας, της διεύρυνσης των γνώσεων και της συνεργασίας. Η προσέγγιση της Ιστοριογραμμής καθιστά ευχάριστο το μάθημα προάγοντας τη φαντασία και την έμπνευση των μαθητών ενώ για τον εκπαιδευτικό αποτελεί ευέλικτο εργαλείο προσαρμογής στα ενδιαφέροντα των μαθητών αλλά και προσέγγισης του αντικειμένου διδασκαλίας, ξεφεύγοντας από τους στενωπούς των παραδοσιακών μεθόδων. Συνεπώς αποτελεί μια νέα οπτική (καινοτόμα) προσέγγιση για την εκπαιδευτική πράξη.

4.9. Ερευνητικά Ερωτήματα

Τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν και γύρω από τα οποία οργανώθηκε και εκπονήθηκε η διπλωματική αυτή εργασία απαντήθηκαν έως έναν βαθμό, όμως χρειάζεται περαιτέρω διερεύνηση. Συγκεκριμένα στον ρόλο των ΚΕΔΙΒΙΜ όσον αφορά στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και την εκπαιδευτική πράξη δεν βοήθησε το ερωτηματολόγιο στο να απαντηθεί πλήρως.

Χαρακτηριστικά:

-Ποιος είναι ο ρόλος των ΚΕΔΙΒΙΜ όσον αφορά στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και την εκπαιδευτική πράξη;

Δεν απαντάται ακριβώς το συγκεκριμένο ερώτημα από το ερωτηματολόγιο. Ωστόσο, θα μπορούσε να αναφερθεί ότι σύμφωνα με την άποψη των συμμετεχόντων συμπεραίνεται ότι ο ρόλος του είναι η παροχή σημαντικών προγραμμάτων επιμόρφωσης πάνω σε καινοτόμες διδακτικές προσεγγίσεις. Το γεγονός ότι όλοι οι συμμετέχοντες έχουν συμμετάσχει σε τουλάχιστον ένα πρόγραμμα ΚΕΔΙΒΙΜ δείχνει ότι βοηθούν στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και στην εκπαιδευτική πράξη.

-Ποια χαρακτηριστικά στον τρόπο σχεδιασμού και στο περιεχόμενο έχει η Ιστοριογραμμή και την καθιστούν καινοτόμα μέθοδο;

Στην ανοιχτού τύπου ερώτηση(16β) «Για ποιον λόγο και προς ποια κατεύθυνση είναι η Ιστοριογραμμή μια καινοτόμα μέθοδος που μπορεί να βοηθήσει την εκπαιδευτική πράξη κι αν αποτελεί ένα εκπαιδευτικό εργαλείο που βοηθά την εκπαιδευτική πράξη και σε ποια κατεύθυνση;» απαντάται η συγκεκριμένη ερευνητική ερώτηση. Η προσέγγιση της Ιστοριογραμμής σύμφωνα με τη συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων αποτελεί σε πολύ ή σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό καινοτόμα μέθοδο που μπορεί να βοηθήσει την εκπαιδευτική πράξη. Οι κατευθύνσεις της παρεχόμενης από τη μέθοδο βοήθειας, αφορούν τον εφοδιασμό των εκπαιδευτικών με αποτελεσματικά, σύγχρονα εργαλεία, γνώσεις και δεξιότητες, με συνέπεια τον εμπλουτισμό της διδασκαλίας με νέες καινοτόμες παιδαγωγικές μεθόδους και τεχνικές. Η προσέγγιση της

Ιστοριογραμμής, συνεπώς, διευκολύνει στην εξάσκηση ανάπτυξης θεμάτων και στον σχεδιασμό εκπαιδευτικών προγραμμάτων από πλευράς των εκπαιδευτικών συνεισφέροντας σε έναν συνεργατικό τρόπο μάθησης μεταξύ του εκπαιδευτικού και των μαθητών.

-Είναι η Ιστοριογραμμή ένα από τα δημοφιλή προγράμματα για τους εκπαιδευτικούς στην Ελλάδα και ποιοι είναι οι λόγοι;

Η προσέγγιση της Ιστοριογραμμής αποτελεί ένα εύχρηστο, δημιουργικό και αποτελεσματικό εκπαιδευτικό εργαλείο για την συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων ενώ το σχετικό πρόγραμμα χαρακτηρίζεται εποικοδομητικό, βοηθητικό και ενδιαφέρον. Στην πραγματικότητα δεν αποτελεί ένα από τα δημοφιλή προγράμματα αλλά συντριπτικά το πιο δημοφιλές για εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με βάση τις απαντήσεις στο συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο. Πρέπει όμως να λάβουμε υπόψιν ότι οι συμμετέχοντες θα έπρεπε υποχρεωτικά να έχουν παρακολουθήσει το πρόγραμμα της Ιστοριογραμμής για να μπορούν να λάβουν μέρος στην έρευνα. Ως εκ τούτου είναι απαραίτητο να γίνει κι άλλη διερεύνηση σε μια πιο ευρεία κλίμακα για να μπορεί να εξαχθεί ένα βέβαιο συμπέρασμα για τα δημοφιλή προγράμματα που προσφέρονται από τα ΚΕΔΙΒΙΜ.

Βιβλιογραφία

Bell, S., & Harkness, S. (n.d.). *Storyline-Scotland*. Ανάκτηση 11 5, 2022, από Storyline-Scotland: <http://www.storyline-scotland.com>

Coombs, P., & Ahmed, M. (1974). *Attacking Rural Poverty: How Non-formal Education Can Help*. Baltimore: THE JOHNS HOPKINS UNIVERSITY PRESS.

Creswell, J. (n.d.). *Sogudferdin*. Ανάκτηση 12 5, 2022, από <http://sogudferdin.weebly.com>

Driver, R., & Easley, J. (1978). Pupils and Paradigms: a Review of Literature Related to Concept Development in Adolescent Science Students. *Studies in Science Education* , σσ. 61-84.

Dubs, R. (1995, November-Dezember). Konstruktivismus: Einige Überlegungen aus der Sicht der Unterrichtsgestaltung. *Zeitschrift für Pädagogik* (6), σσ. 889-903.

e-nomothesia. (n.d.). Ανάκτηση 3 28, 2023, από <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/n-3369-2005.html>

e-nomothesia. (2017, 8 4). Ανάκτηση 4 23, 2023, από *e-nomothesia.gr*: <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/tritobathmia-ekpaideuse/nomos-4485-2017-fek-114a-4-8-2017.html>

Eur-Lex.europa. (n.d.). Ανάκτηση 4 18, 2023, από <https://eur-lex.europa.eu/EL/legal-content/summary/indicators-on-the-quality-of-school-education.html>

Kodiko. (n.d.). Ανάκτηση 1 23, 2023, από <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/131747/nomos-3879-2010>

Lawspot. (n.d.). Ανάκτηση 1 23, 2023, από <https://www.lawspot.gr/nomikes-plirofories/nomothesia/n-4485-2017/arthro-48-nomos-4485-2017-kentro-epimorfosis-kai-dia-vioy>

Microsoft Office. (n.d.). Ανάκτηση 4 28, 2023, από <https://support.microsoft.com/el-gr/office>

Piaget, J. (1953). *The Origin of Intelligence in the Child*. Routledge.

Sjøberg, S. (n.d.). *CiteSeerX*. Ανάκτηση 11 12, 2022, από International Encyclopaedia of Education: <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=7760b21417a16a8feec92f2ecc1646bea92d7a37>

Spiro, R., Feltovich, P., Jacobson, M., & Coulson, R. (n.d.). *ResearchGate*. Ανάκτηση 11 12, 2022, από ResearchGate: https://www.researchgate.net/publication/200772846_Cognitive_Flexibility_Constructivism_and_Hypertext_Random_Access_Instruction_for_Advanced_Knowledge_Acquisition_in_Ill-Structured_Domains

Stewart-Rinier, T. (n.d.). *Storyline-Scotland*. Ανάκτηση 12 22, 2022, από <http://www.storyline-scotland.com/wp-content/uploads/2012/05/Storyline-at-a-Distance-Article.pdf>

Unesco. (n.d.). Ανάκτηση 4 16, 2023, από www.unesco.org

Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge: Harvard University Press.

Αναστασιάδης, Π. (2011). «Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών»: Βασικές Αρχές Σχεδιασμού και Υλοποίησης. *Εναλλακτικές Μορφές Εκπαίδευσης*, 6 (1Α).

ΑΣΠΑΙΤΕ. (n.d.). *ΑΣΠΑΙΤΕ*. Ανάκτηση 12 2, 2022, από [aspete.gr](http://www.aspete.gr): <http://www.aspete.gr>

Βεργίδης, Δ. Κ. (2015). Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην Ελλάδα ως διάσταση της εκπαιδευτικής πολιτικής. *Επιστήμη και Κοινωνία: Επιθεώρηση Πολιτικής και Ηθικής Θεωρίας*, 29, σσ. 97–126.

Βούλγαρη, Η., Μάνεσης, Δ., & Κουτρομάνος, Γ. (2022, 1 10). Βιβλία Επαυξημένης Πραγματικότητας ως Εκπαιδευτικά Εργαλεία: Οι Αντιλήψεις Φοιτητών και Φοιτητριών Τμημάτων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. *Οι ΤΠΕ στην Εκπαίδευση*, 217-224.

Δημητριάδης, Σ. (2015). *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*, 1.0. Ανάκτηση 11 6, 2022, από <https://opencourses.auth.gr/modules/units/?course=OCRS416&id=3962>

Εκπαιδευτική Τεχνολογία & Ψηφιακά Εργαλεία Μάθησης. (n.d.). Ανάκτηση 4 27, 2023, από <https://edtech.gr>

Επιτροπή, Ε. (n.d.). *ec.europa.eu*. Ανάκτηση 4 7, 2023, από <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/el/programme-guide/part-d/glossary-vet>

Ηλιοπούλου, Ι. (2021). *Ιστοριογραμμή Storyline*. Αθήνα: Πεδίο.

ΙΕΠ. (n.d.). *ΙΕΠ*. Ανάκτηση 12 2, 2022, από <http://www.iep.edu.gr>

Ινστιτούτο, Π. (2011, 3). Μείζον πρόγραμμα επιμόρφωσης εκπαιδευτικών «Πλαίσιο αναφοράς». Αθήνα.

- Ινστιτούτο, Π. (n.d.). *Παιδαγωγικό Ινστιτούτο*. Ανάκτηση 12 2, 2022, από <http://www.pi-schools.gr>
- Καψάλης, Α., & Ραμπίδης, Κ. (2006). Εισαγωγική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών: Εσωτερική αξιολόγηση μιας προσπάθειας. *Εκπαίδευση & Επιστήμη*, σσ. 257-273.
- ΚΕΔΙΒΙΜ. (n.d.). Ανάκτηση 12 1, 2022, από ΚΕΔΙΒΙΜ Πανεπιστημίου Μακεδονίας: <http://www.kedivim.uom.gr>
- ΚΕΔΙΒΙΜ, Ε. (n.d.). *ΚΕΔΙΒΙΜ, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών*. Ανάκτηση 4 27, 2023, από [elearningekpa: http://www.cce.uoa.gr/programmata-sproydon/ana-8ematiko-pedio.html](http://www.cce.uoa.gr/programmata-sproydon/ana-8ematiko-pedio.html)
- ΚΕΔΙΒΙΜ, Π. Α. (n.d.). Ανάκτηση 4 27, 2023, από ΚΕΔΙΒΙΜ Πανεπιστήμιο Αιγαίου: <https://kedivim.aegean.gr>
- ΚΕΔΙΒΙΜ, Π. Θ. (n.d.). *Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας ΚΕΔΙΒΙΜ*. Ανάκτηση 4 22, 2023, από <https://learning.uth.gr>
- ΚΕΔΙΒΙΜ, Π. Π. (n.d.). Ανάκτηση 4 27, 2023, από ΚΕΔΙΒΙΜ Πανεπιστημίου Πελοποννήσου: <https://kedivim.uop.gr/>
- ΚΕΔΙΒΙΜ, Π. Π. (n.d.). Ανάκτηση 4 27, 2023, από ΚΕΔΙΒΙΜ Πανεπιστημίου Πατρών: <https://kedivim.upatras.gr>
- Μάνεσης, Ν. (2014). *Εκπαίδευση αλλοδαπών και παλιννοστούντων μαθητών*. Ανάκτηση 4 18, 2023, από [diapolis.auth: http://www.diapolis.auth.gr/epimorfotiko_uliko/images/pdf/keimena/odigos/manesis.pdf](http://www.diapolis.auth.gr/epimorfotiko_uliko/images/pdf/keimena/odigos/manesis.pdf)
- Μπαμπινιώτης, Γ. (2005). Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας. Αθήνα : Κέντρο Λεξικολογίας Ε.Π.Ε.
- Νικηταρά, Χ. (n.d.). "Διά βίου παιδεία", διασαφήνιση και ορισμοί. *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων* (5).
- ΟΕΠΕΚ. (n.d.). *ΟΕΠΕΚ*. Ανάκτηση από <http://www.oepек.gr>
- Παπαδημητρίου, Ε. Μ. (2007). Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης: Ανάγκες, χαρακτηριστικά & καινοτόμα μοντέλα. Βόλος: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.
- Παπαναούμ, Ζ. (2008). Για ένα καλύτερο σχολείο: ο ρόλος της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Παπαχρήστου, Μ., Βορβή, Ι., & Κοκκίνου, Ε. (2016). Η αξιοποίηση του «ArtSteps», ως δυναμικού εργαλείου μάθησης. *Έρευνα, επιθεώρηση εκπαιδευτικών-επιστημονικών θεμάτων* (8), σσ. 82-100.
- Περιφερειακό κέντρο πληροφόρησης του ΟΗΕ*. (n.d.). Ανάκτηση 4 13, 2023, από www.unric.org
- Πληροφορικής, Ι. (2023, 2 24). *Ινστιτούτο Πληροφορικής, Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας*. Ανάκτηση 4 28, 2023, από <https://www.ics.forth.gr/new/15633?lang=el>
- Προδιαγραφές σπουδών για τα σχολεία δεύτερης ευκαιρίας*. (2010). Αθήνα: ΙΔΕΚΕ.
- Σακκούλης, Δ., Ασημάκη, Ά., & Βεργίδης, Δ. (2017). Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών: ζητήματα ορισμού και τυπολογίας. Η ελληνική εμπειρία και οι διεθνείς τάσεις. *Επιστημονικό Εκπαιδευτικό Περιοδικό «εκπ@ιδευτικός κύκλος»*, 5 (1).
- Σταματοπούλου, Μ., Σταματοπούλος, Δ., & Μπαλιάμης, Π. (2023). Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών: θεσμός στρατηγικής σημασίας για την ανάπτυξη των εκπαιδευτικών και τον εκσυγχρονισμό των εκπαιδευτικών συστημάτων. *Εκπ@ιδευτικός κύκλος*, 11 (1).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ερωτηματολόγιο Έρευνας

Σχολή Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών Τμήμα

Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Εκπαίδευση, Ανθρώπινο Δυναμικό, Πολιτικές απασχόλησης»

Διπλωματική Εργασία : «Επιμόρφωση εκπαιδευτικών και σύγχρονα εκπαιδευτικά εργαλεία:

Το παράδειγμα της Ιστοριογραμμής»

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια: Ειρήνη Κεμερλή

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Δέσποινα Καρακατσάνη

* Υποδεικνύει απαιτούμενη ερώτηση

Σκοπός της συγκεκριμένης έρευνας είναι να αναδείξει τη σημασία των προγραμμάτων επιμόρφωσης των ΚΕΔΙΒΙΜ που αφορούν τους εκπαιδευτικούς. Πιο συγκεκριμένα να ερευνηθεί αν και σε ποιο βαθμό βοηθούν ουσιαστικά τους εκπαιδευτικούς στην επαγγελματική τους ανάπτυξη και αν το συγκεκριμένο πρόγραμμα της Ιστοριογραμμής αποτελεί ένα σύγχρονο εκπαιδευτικό εργαλείο.

Α. Δημογραφικά Στοιχεία

1. 1. Φύλο *

Άντρας

Γυναίκα

2. 2. Ηλικία *

- 22-29 ετών
- 30-39 ετών
- 40-49 ετών
- 50-59 ετών
- 60 ετών και άνω

3. 3. Οικογενειακή Κατάσταση *

- Έγγαμος/η
- Άγαμος/η
- Διαζευγμένος/η
- Χήρος/α

4. 4. Μορφωτικό Επίπεδο *

- Απόφοιτος ΑΕΙ/ΤΕΙ
- Κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών
- Κάτοχος διδακτορικού τίτλου σπουδών

5. 5.α. Σπουδές *

Νηπιαγωγός

Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Εκπαιδευτικός Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

Εκπαιδευτικός ξένης γλώσσας

Άλλο: _____

6. 5.β. Αν δεν είστε εκπαιδευτικός, τι επαγγέλλεστε;

_____

7. 6. Πόσα χρόνια εργάζεστε;

Έως 5 χρόνια

6-10 χρόνια

11-15 χρόνια

16-20 χρόνια

Πάνω από 21 χρόνια

Είμαι άνεργος/η

Γενικά στοιχεία για την επιμόρφωση

8. 7. Πόσα προγράμματα επιμόρφωσης σε ΚΕΔΙΒΙΜ έχετε παρακολουθήσει; *

Ένα

Δύο

Παραπάνω από δύο

9. 8. Σε ποια προγράμματα επιμόρφωσης ΚΕΔΙΒΙΜ έχετε συμμετάσχει; *

---

10. 9. Πιστεύετε ότι σας βοήθησαν να εμπλουτίσετε και να αναδείξετε τις δεξιότητές σας και να εξελιχθείτε επαγγελματικά; *

Καθόλου

1

2

3

4

5

Πλήρως

---

11. 10. Πιστεύετε ότι είναι σημαντικό οι εκπαιδευτικοί να συμμετέχουν σε αντίστοιχα προγράμματα επιμόρφωσης;

*

Καθόλου

1

2

3

4

5

Πάρα πολύ

Επιμορφωτικό Πρόγραμμα "Ιστοριογραμμή"

12. 11. Πότε παρακολουθήσατε το πρόγραμμα της Ιστοριογραμμής; *

---

13. 12. Σας βοήθησε να διευρύνετε τις γνώσεις σας και να αναπτυχθείτε επαγγελματικά;

*

Καθόλου

1

2

3

4

5

Πλήρως

---

14. 13. Κατά πόσο εκτιμάτε ότι οι θεματικές του προγράμματος της Ιστοριογραφμής:

*

	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Καλύπτουν κενά από τις σπουδές των επιμορφούμενων;	☐	☐	☐	☐	☐
Εφοδιάζουν τους επιμορφούμενους με αποτελεσματικά, σύγχρονα εργαλεία	☐	☐	☐	☐	☐
Συνεισφέρουν σε έναν συνεργατικό τρόπο μάθησης μεταξύ του εκπαιδευτικού και των μαθητών;	☐	☐	☐	☐	☐
Στοχεύουν στην απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων αλλά και στην καλλιέργεια συναισθημάτων και στάσεων	☐	☐	☐	☐	☐
Βοηθούν τον επιμορφούμενο να εμπλουτίσει τη διδασκαλία του με νέες καινοτόμες παιδαγωγικές μεθόδους και τεχνικές	☐	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	☐	☐

Συνεισφέρουν στην
εξάσκηση

ανάπτυξης θεμάτων και τον
σχεδιασμό εκπαιδευτικών
προγραμμάτων, ψηφιακών
εφαρμογών και ψηφιακών ή μη
παιχνιδιών

---

15. 14.α. Χρησιμοποιείτε στη διδασκαλία σας την διδακτική προσέγγιση της Ιστοριογραμμής;

*

Ναι

Όχι

Κάποιες φορές

16. 14.β. Γράψτε σύντομα το πώς χρησιμοποιείτε την Ιστοριογραμμή στο μάθημά σας.

---

17. 14.γ. Αν χρησιμοποιείτε την Ιστοριογραμμή στο μάθημά σας πώς φάνηκε στους/στις μαθητές/ήτριες σας;

*

Τους άρεσε

Δεν τους άρεσε

Αδιάφορησαν

18. 15.α. Πιστεύετε ότι η Ιστοριογραμμή είναι ένα εύχρηστο, δημιουργικό και αποτελεσματικό εκπαιδευτικό εργαλείο; *

- Ναι
 Όχι
 Δεν ξέρω

19. 15.β. Αν η προηγούμενη απάντησή σας είναι ναι, για ποιον λόγο;

---

20. 16.α. Πιστεύετε ότι η Ιστοριογραμμή είναι μια καινοτόμα μέθοδος που μπορεί να βοηθήσει την εκπαιδευτική πράξη; *

- Ναι
 Όχι
 Δεν ξέρω

21. 16.β. Αν η προηγούμενη απάντηση είναι ναι, για ποιον λόγο και προς ποια κατεύθυνση;

---

22. 17. Σε ποιο βαθμό πιστεύετε πως η Ιστοριογραμμή σας βοήθησε να βελτιώσετε

*

	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Γνώσεις και δεξιότητες	☐	☐	☐	☐	☐
Σχεδιασμό εκπαιδευτικών προγραμμάτων	☐	☐	☐	☐	☐
Σχεδιασμό ψηφιακών εφαρμογών	☐	☐	☐	☐	☐
Σχεδιασμό ψηφιακών ή μη παιχνιδιών	☐	☐	☐	☐	☐
Οργάνωση αλληλεπιδραστικής διδασκαλίας	☐	☐	☐	☐	☐
Υλοποίηση καινοτόμων εκπαιδευτικών προγραμμάτων	☐	☐	☐	☐	☐
Δημιουργία ψηφιακού περιβάλλοντος	☐	☐	☐	☐	☐

23. 18. Θα προτείνατε το πρόγραμμα της Ιστοριογραμμής σε άλλους συναδέλφους;

*

Σίγουρα Ναι
Ίσως
Σίγουρα Όχι
Δεν ξέρω

24. 19. Αν έπρεπε να επιλέξετε το πιο εποικοδομητικό, βοηθητικό, ενδιαφέρον πρόγραμμα για εσάς θα ήταν

- Το πρόγραμμα της
Ιστοριογραμμής
- Άλλο πρόγραμμα

25. 20.α. Θα αλλάζατε κάτι στο πρόγραμμα της Ιστοριογραμμής; *

Ναι
Όχι
Δεν ξέρω

26. 20.β. Αν η προηγούμενη απάντηση είναι ναι, τι θα ήταν αυτό και γιατί;

Σας ευχαριστώ πολύ για τον χρόνο σας!
